

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemisyriitysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ravitsemisyriitysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä.

Esityksessä ehdotetun lain mukainen toimintamalli koostuu kahdesta toisiaan täydentävästä osasta, yhtäältä tuesta uudelleentyöllistämislle ja toisaalta kohtuullisesta hyvityksestä niistä kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet ravitsemisyriitykselle toiminnan lakisääteisestä rajoittamisesta koronaepidemian vuoksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 III lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain voimaantulo edellyttää, että Euroopan unionin komissio on hyväksynyt lakiehdotukseen sisältyvän valtioneuvoston. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Koronaepidemian vaikutus ravitsemisalalan liiketoiminnalle ja työllisyyteen	4
2.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	5
2.2.1 Finnveran takaukset	5
2.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	5
2.3 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020	6
2.4 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen.....	7
2.5 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	7
2.6 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta	7
2.7 Laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	7
2.8 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos.....	7
2.9 Arvonlisäverojen takaisinlainaus	8
2.10 Yleinen kannattavuustuki.....	8
2.11 Nykytilan arviointi	8
3 Tavoitteet.....	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
4.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyyteen.....	9
4.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle.....	11
4.2.3 Vaikutukset viranomaisille.....	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	12
5.1.1 Vuokrakustannuksen alentaminen	12
5.1.2 Palkkaturvan nopeuttaminen.....	13
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	13
6 Lausuntopalaute.....	13
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	13
8 Voimaantulo	22
9 Suhde talousarvioesitykseen.....	22
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
10.1 Perustuslain 23 § ja ravitsemisliikkeen toiminnan rajoittaminen.....	22
10.2 Perustuslakivaliokunnan kannanotot ja eduskunnan lausuma ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisesta	23
10.2.1 Kannanotot ja lausuma	23
10.2.2 Lakiesityksen suhde eduskunnan lausumaan	24
10.3 Lakiehdotuksen merkitys perusoikeuksien kannalta: elinkeinovapaus, omaisuuden suoja ja työllistämismäärärahat	25
10.4 Lain soveltamisalan rajautuminen – yhdenvertaisuus ja kompensaa­tion kohtuullisuus	25

HE 67/2020 vp

10.4.1 Ravitsemisalan toimenpiteiden suhde muihin toimialoihin	25
10.4.2 Ravitsemisyriyten keskinäinen yhdenvertaisuus	26
10.5 Hyvityksen suorittaminen joukkoajona ja intressi tulla kuuluksi	27
10.6 Henkilötietojen suoja	27
10.6.1 EU:n tietosuoja-asetuksen merkitys	27
10.6.2 Ehdotuksen suhde erityisten henkilötietoryhmien käsittelyvaatimuksiin	28
10.6.3 Tietosuojariskien hallinta tietojen luovutuksessa ja säilytyksessä	28
10.7 Lakisääteisyuden vaatimus.....	29
LAKIEHDOTUS	30
Laki ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä.....	30

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtioneuvosto on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa 16.3.2020, että maassa vallitsee Covid-19 virustilanteen vuoksi poikkeusolot (koronaepidemia). Koronaepidemian vaikutus on kohdistunut ravitsemisalaan erityisen voimakkaasti, johtuen osaltaan valtioneuvoston asetuksesta ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi (173/2020), jonka nojalla ravitsemisliikkeet, henkilöstöruokaloita lukuun ottamatta, pidetään suljettuina 4.4.–31.5.2020.

Ravitsemisliikkeiden sulkemisesta säädettiin laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (153/2020). Lailla puututaan elinkeinonvapauteen tavalla, joka edellyttäisi normaalisti perustuslain säätämisenjärjestystä. Laki kuitenkin säädettiin koronaepidemiatilanteessa poikkeuksellisesti perustuslain 23 §:n mukaisesti tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Lain käsittelyn yhteydessä antamissaan kannanotoissa perustuslakivaliokunta katsoi rajoitusten oikeasuhtaisuuden varmistamisen edellyttävän kohtuullista kompensatiota ja asetti valtioneuvostolle oikeudellisen velvoitteen sen toteuttamiseksi säätämällä siitä lailla.

Lakia koskevassa vastauksessaan (EV 14/2020 vp / TaVM 5/2020) eduskunta edellytti, että hallitus selvittää kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuuden suojan huomioon otavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken. Niin ikään edellytettiin hallituksen ryhtyvän viipymättä toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Valmisteluun ovat osallistuneet myös oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön sekä verohallinnon asiantuntijat.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista eikä esityksestä ole järjestetty virallista lausuntokierrosta. Valmistelun aikana on kuitenkin kuultu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusta (*KEHA-keskus*).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Koronaepidemian vaikutus ravitsemisalan liiketoiminnalle ja työllisyyteen

Koronakriisin vaikutukset ravitsemisyrittäjien liiketoiminnalle ovat olleet huomattavan ankarat. Kriisin ja sen johdosta säädetyin rajoitusvelvoitteen myötä yrityksen myynti on voinut vähentyä peräti 70–100 prosentilla, mikä uhkaa vakavasti niiden maksukykyä. Rajoitusvelvoitteen aikakin yritysten on jatkuvasti huolehdittava omista juoksevista velvoitteistaan, kuten tilavuok-

rista ja lvi- ja sähkömaksuista. Nämä eivät jousta myynnin vähentymisen suhteessa. Siten myynnin romahtaminen koronaepidemiaan perustuvan rajoitusvelvoitteen seurauksena on omiaan lisäämään nopeasti merkittäväällä tavalla riskiä yrityksen joutumisesta konkurssiin.

Koronakriisin puhjettua ravitsemisalalan työttömien työnhakijoiden määrä yli kolminkertaistui noin 10 000 hengestä noin 31 000 henkeen 16.3.–2.4.2020. Suurin osa heistä on kokoaikaisesti lomautettuja.

Työttömyys ravitsemisalalla on edelleen lisääntynyt myös 2.4.2020 jälkeen, joskin maltillisemmin. Lomautettujen osuus on ravitsemusalalla poikkeuksellisen korkea. Kokoaikaisesti lomautettuna työttömäksi työnhakijaksi 19.4.2020 ilmoittautuneiden määrä, 22 000 henkeä vastasi peräti noin 31 prosenttia alan palkansaajista, kun lomautettujen määrä koko työmarkkinoilla vastasi vain noin 8 prosenttia palkansaajien määrästä.

2.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

2.2.1 Finnveran takaukset

Finnvera voi myöntää takauksen koronaviruksen aiheuttaman suhdannetilanteen edellyttämään rahoitukseen pankin yritykselle myöntämään lainaan. Takaus on enimmillään 80 prosenttia pankkiluoton pääomasta. Yrityksellä tulee olla edellytykset kannattavaan liiketoimintaan, mutta koronavirusepidemiaan liittyvä talouden kehitys on aiheuttanut yritykselle tilapäisen rahoitusvajeen.

Alkutakauksen myönnoistä koko matkailualan osuus oli noin 18 % tammi-helmikuussa 2020; hakijoihin kuului paljon kahviloita ja ravintoloita. Myönnettyistä pk-takauksista tammi-maaliskuussa 2020 matkailualan osuus euromääräisesti oli noin 19 % ja myönnoistä noin 22 %.

Finnveran rahoitus on vastikkeellista ja rahoitukseen ei sisälly valtiontukea. Rahoitus kohdentuu kaikille toimialoille lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja rakennustoi-minnan perustajaurakointia. Finnveran ns. nopeutetun hakemusten käsittely- ja päätöksentekoprosessin enimmäismäärää on nostettu 150 000 eurosta alle miljoonan euron lainan takauspäätöksiin.

Kotimaan rahoituksessa vuosina 2015-2019 koko matkailualan (johon ravintola-ala kuuluu) osuus Finnveran myönnoistä on ollut noin 6 %:n luokkaa. Kuluvan vuoden helmikuun tilaston mukaan koko matkailun osuus on noin 8 % Finnveran rahoituskannasta, perustuen pääosin hotellien ja matkailukohteiden rahoittamiseen.

Hallitus antoi eduskunnalle 23.4.2020 esityksen, joka mahdollistaa hallituksen 20.3.2020 linjaaman korotuksen rahoituksen. Nyt Finnveran kotimaan rahoitusvaltuudet ovat 4,2 miljardia euroa, joista on käytetty noin 2 miljardia euroa. Valtuudet korotetaan 12 miljardiin euroon. Lisärahoitus kohdentuisi pääasiallisesti takauksiin, joiden tarkoituksena on helpottaa yritysten lainansaantia pankeista koronaepidemiatilanteessa.

2.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

Ravintolayritysten on muiden tavoin mahdollista hakea taloudellista tukea Business Finlandilta ja ELY-keskuksilta. Business Finland -tuki on tarkoitettu 6–250 henkeä työllistäville yrityksille ja ELY-keskuksen rahoitus sitä pienemmille yrityksille. Hallituksen päättämän avustusvaltuuden myötä Business Finlandin kautta kanavoidaan yrityksille 800 miljoonaa euroa, ja ELY-keskuksista 400 miljoonaa euroa.

Tukivälineet ovat luonteeltaan toiminnan kehittämisrahoitusta. Tukea on kahdenlaista: yhtäältä esiselvityusrahoitusta (enintään 10 000 euroa) ja toisaalta kehittämisrahoitusta (enintään 100 000 euroa). Myöntämisessä otetaan huomioon aikaisemmat päätökset siten, että enimmäismäärä on 200 000 euroa kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana.

Rahoitus soveltuu lähes kaikille toimialoille, joiden nykyinen liiketoiminta kärsii koronaepidemia aiheuttamista markkina- ja tuotantoketjuhäiriöistä. Rahoitus on käytettävissä myös ravitsemisalalla.

Rahoituksella yritys voi suunnitella ja toteuttaa kehittämistoimenpiteitä, jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia koronan aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Rahoituksessa käytetään kustannusarviota ja rahoitus maksetaan syntyneitä toteutuneita kustannuksia vastaan. Rahoitusta ei voida käyttää menetetyin kassavirran kattamiseen, operatiivisiin palkkakuluihin, olemassa olevan toiminnan suoraviivaiseen toimeenpanoon tai operatiivisen tuotantotoimintaan eikä liiketoiminnan häiriöistä aiheutuvien tappioiden kattamiseen. Lisäksi verkkokaupan tekninen pystyttäminen ei ole mahdollista.

Ravitsemisyrietykset ovat yksi yleisimmistä Business Finland -rahoituksen hakijatahoista. Tukea oli 13.4.2020 mennessä hakenut yli 2 000 ravitsemisyrietystä lähes 60 miljoonan euron edestä ja sitä oli myönnetty noin 10 miljoonaa euroa. Myönnetyn rahoituksen osuus haetusta on pienempi kuin muilla eniten tukea hakeneilla aloilla, mutta samaa luokkaa vähittäiskaupan kanssa. Myönnettyyn tukisummaan vaikuttanee osaltaan se, ettei kaikkia hakemuksia ole ehditty käsitellä. Silti kielteisten tukipäätösten osuus on yleisimmistä tukea hakeneista toimialoista kaikkein korkein.

ELY-keskuksista tukea oli hakenut 19.4.2020 mennessä noin 1 900 ravitsemisalalan toimijaa ja haettu tukisumma oli noin 34 miljoonaa euroa. Tukea oli myönnetty 26.4.2020 mennessä yhteensä noin 5,2 miljoonaa euroa 641 ravitsemisalalan yritykselle.

Hallitus käsiteli neuvottelussaan 24.4.2020 Business Finlandin ja ELY-keskusten myöntämien yritystukien kehittämistä. Hallitus päätti jatkovalmistelusta, jossa näitä tukia kehitetään vastaamaan paremmin yritysten talousvaikeuksiin koronavirusepidemiasta johtuen. Tavoitteena on, että myönnettäviä tukia voitaisiin kohdentaa kehittämistoiminnan osana nykyistä enemmän yritysten kiinteisiin kuluihin. Yritystoiminnan kehittäminen säilyy kuitenkin edelleen yhtenä kriteerinä tukien myöntämisessä.

2.3 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020

Työmarkkinajärjestöjen 18.3.2020 sopima työllisyyspaketti on helpottanut työvoiman sopeuttamista koronaepidemiatilanteeseen, ja tämä koskee myös ravitsemisalaa. Sopimuksen pohjalta tehdyillä lakimuutoksilla on nopeutettu työntekijöiden lomauttamista, mikä pienentää yritysten työvoimakustannuksia lomauttamiseen kuluvalta ajalta. Muutosten myötä lomauttamiseen kuuluva aika on vähintään 13 päivää, jolta ajalta työnantajalla on myös palkanmaksuvelvollisuus. Toisaalta koeajalla olevan sopimuksen voi purkaa välittömästi, mutta tämän arvioidaan koskevan vain noin 4 prosenttia palkansaajista, joskin osuus voinee olla ravitsemisalalla keskimääräistä korkeampi. Kun ravitsemisalalla on 13.4.2020 mennessä lomautettu ainakin 21 000 palkansaajaa, tarkoittaa 13 päivän palkanmaksu sivukuluineen alalle noin 29 miljoonan euron kustannusta.

2.4 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen

Edeltävässä jaksossa 2.3 käsitellyn työmarkkinajärjestösopimuksen nojalla työnantajan työeläkemaksuja alennetaan väliaikaisesti 2,6 prosenttiyksiköllä vuonna 2020. Toisaalta työnantajamaksut nousevat vuosina 2022-2025. Muutos tulee voimaan 1.5.2020 ja on voimassa kuluvan vuoden loppuun. Tällä on vaikutusta niille ravitsemisyrittäjille, jotka eivät ole lomauttaneet koko henkilöstöään eli niitä joilla on toimintaa koronaepidemian aikana.

2.5 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lainmuutos tiukensi väliaikaisesti edellytyksiä velallisen asettamiselle konkurssiin velkojan hakemuksesta. Muutos edesauttaa osaltaan yritysten mahdollisuutta selvitä koronatilanteessa. Velallista ei oleteta maksukyvyttömäksi sillä perusteella, että tämä ei ole viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Konkurssiin asettaminen estyy silloin, kun yrityksen vaikeudet selvitä velvoitteistaan ovat tuoreita ja johtuvat siten oletettavasti koronaepidemiasta. Niin ikään konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä estyy näissä tilanteissa. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja on voimassa 31.10.2020 asti.

2.6 Laki ulosottoaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Laila korvattiin ulosottoaaren (705/2007) säännökset, joissa säännellään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista tai täytäntöönpanon lykkäämistä koskevista edellytyksistä, jotta koronaepidemiasta aiheutuvat taloudellisten vaikeudet voidaan ottaa paremmin huomioon ulosottomenettelyssä. Ulosoton joutuisuusvaatimusta muutettiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otetaan joutuisuussäännöksessä huomioon. Koronaepidemiassa väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei saisi johtaa myöskään välittömästi maksuhäiriömerkintään. Laki näin madaltaa ulosottoaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnystä. Ulosottomiehellä säilyy tapauskohdainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja on voimassa 31.10.2020 asti.

2.7 Laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lain nojalla viivästyskorkoa tai viivekorkoa alennettiin väliaikaisesti kolmella prosenttiyksiköllä seitsemästä prosentista neljään prosenttiin. Muutos koskee 1.3.2020 tai sen jälkeen erääntyneitä veroja tai maksuja. Lakia sovelletaan esimerkiksi ravitsemisliikkeen kuten muidenkin yritysten tammikuun 2020 arvonlisäveroon ja helmikuun 2020 ennakonpidätyksiin, joiden maksupäivä oli 12.3.2020. Samalla kun viivästyskorkoa alennetaan väliaikaisesti, Verohallinto helpottaa omilla toimillaan maksujärjestelyn ehtoja. Nämä toimenpiteet liittyvät muun ohessa maksuohjelman maksuerien aikatauluun sekä mahdollisuuteen lisätä uusia veroja voimassa olevaan maksujärjestelyyn. Laki hyväksyttiin 17.4.2020.

2.8 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos

Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 5 §:n 1 momenttia julkisoikeudellisen suoritteen maksamiselle myönnettävästä korollisesta maksuajasta on muutettu väliaikaisesti 23.4.2020 (VM/2020/56). Muutoksen myötä viranomaisen voi myöntää korotonta maksuaikaa kolme kuukautta, jos kyse on yli sadan euron suuruudesta julkisoikeudellisesta maksusta.

2.9 Arvonlisäverojen takaisinlainaus

Hallitus on neuvottelussaan 24.4.2020 päättänyt valmistella esityksen eduskunnalle arvonlisäverojen takaisinlainaamisesta yrityksille alkuvuoden 2020 osalta. Kyse on veronkantolain mukaisen maksujärjestelymahdollisuuden laajentamisesta. Verojen maksujärjestelyä laajennettaisiin koskemaan myös alkuvuonna maksettuja arvonlisäveroja, jolloin ne voitaisiin palauttaa yrityksille. Yritys maksaisi palautetut arvonlisäverot takaisin maksujärjestelyn mukaisesti erissä. Kyse on yrityksille kohdistettavasta rahoitusmahdollisuudesta, jossa yritykset voisivat lainata jo tilittamiään arvonlisäveroja.

2.10 Yleinen kannattavuustuki

Hallituksessa on parhaillaan arvioitavana edellytykset mahdolliselle yleiselle kannattavuustuelle, joka ei ole toimialasidonnainen.

2.11 Nykytilan arviointi

Edellä jaksoissa 2.2—2.9 käsiteltyjen tukitoimien mahdollinen hyödynnettävyys ravitsemisalalla ei riitä täyttämään mitä eduskunnan lausumissa (EV 14/2020 vp ja TaVM 5/2020) edellytetään. Koska ravitsemisliiketoimintaa on lainsäädännöllä voimakkaasti rajoitettu, tarpeen ovat järjestelyt yhtäältä kohtuulliselle rahalliselle kompensatiolle ja toisaalta rajoitusvelvoitteen vaikutusten lieventämiseksi muutoin.

3 Tavoitteet

Edellä esitetyillä perusteilla ovat tarpeen säätää lailla erityisjärjestelyistä ravitsemisyriyksille sen lisäksi, mitä muun muassa konkurssilain ja saneerauslain muutoksilla yleisesti tuetaan yritysten toiminnan jatkuvuutta koronaepidemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa. Keskeistä on, että yrittäjä voi saada kohtuullista hyvitystä mahdollisimman viiveettä likviditeettitilanteensa helpottamiseksi juohevin toimin, jopa tavanomaisesta hakuprosessista poikkeavin menettelyin. Tavoitteen toteuttamiseksi kompensatiojärjestelyn pitää siten olla hallinnollisesti – niin yrittäjälle kuin viranomaiskoneistolle – vähärasitteinen.

Niin ikään on varmistettava myös tasapuolisuuden toteutuminen. Kompensatiojärjestelmän tulisi edesauttaa samassa asemassa olevien yritysten tilannetta yhtäläisin edellytyksin, ilman riskiä kohtaantumisen vääristymisestä. Tämä edellyttää kompensation perustamista kunkin yksittäisen yrityksen toiminnalle aiheutuneisiin vaikutuksiin rajoitusvelvoitteen seuraamuksena. Yrityksiä ei siis tule kompensoida arvionvaraisesti.

Yrityksen likviditeettitilannetta on tarpeen edesauttaa myös toiminnan uudelleen käynnistämisessä rajoitusvelvoitteen päätyttyä. Tavoitteena on tukea ravitsemisyriyten mahdollisuuksia työllistää työntekijöitä käynnistettäessä toimintaa uudelleen rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yhtäältä joustamattomien kustannusten kohtuulliselle rahalliselle kompensatiolle rajoitusvelvoitteen voimassaoloajalta ja toisaalta rajoitusvelvoitteen vaikutusten lieventämiseksi ehdotetaan lain mukaista toimintamallia, joka koostuu kahdesta toisiaan täydentävästä osasta, uudelleentyydyttämisen tuesta ja kustannusten kohtuullisesta hyvityksestä toiminnan rajoitusajalta.

Uudelleentyöllistämisen tuella tuettaisiin ravitsemisyriytysten valmiutta ja kykyä työllistää työntekijöitä koronaepidemiaa edeltänyttä tilannetta vastaavalle tasolle toiminnan käynnistyessä rajoitusajan jälkeen. Tuen suuruudeksi ehdotetaan 1 000 euroa kutakin tuen piiriin luettavaa työntekijää kohden. Tukea maksettaisiin työntekijästä, jolle yritys maksaa palkkaa vähintään 2 500 euroa rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta. Tukea olisi mahdollista saada enintään siitä työntekijämäärästä, joka yrityksellä oli laskennallisesti kokoaikaisessa työsuhteessa helmikuussa 2020.

Ehdotettu kohtuullinen hyvitys ravitsemisyriykselle rajoitusvelvoitteen aikana kertyvistä vuokra- ja yms. joustamattomista juoksevista kustannuksista suhteutetaan asianomaisen ravitsemisyriyksen myynnin muutokseen. Hyvitystä saisivat vain ne yritykset, joiden huhtikuun 2020 myynti oli pienempi kuin tammi-helmikuun keskimyynti. Näiden erien mukaisessa suhteessa suoritettaisiin kohtuullisena hyvitysosuutena 15 prosenttia, jos tammi-helmikuun keskimyynti oli enintään miljoona euroa. Ehdotettu 15 prosentin hyvitys vastaisi keskimääräisesti noin puolta joustamattomista juoksevista kustannuksista ravitsemisyriyksissä. Yhden miljoonan ylittävän myynnin osalta hyvitys olisi kuitenkin viisi prosenttia perustuen suurien yritysten skaalaetuun ja neuvotteluvoimaan. Enimmillään ravitsemisyriytys voisi saada 500 000 euron määräisen hyvityksen.

Yrityksiä ei siis kompensoitaisi arvionvaraisesti. Lisäksi mahdolliset koronaepidemiaperusteiset tuet ELY-keskuksista tai Business Finlandilta vähennettäisiin hyvityksen määrästä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyyteen

Ehdotetun lakiesityksen avulla mahdollistaan ravitsemisyriytysten selviytyminen koronaepidemiaan perustuvan toiminnan rajoituksesta. Hyvitys rajoitusvelvoitteesta helpottaa ravitsemisyriytysten voimakkaasti heikentynyttä maksuvalmiutta.

Toiminnan rajoitusvelvoitteeseen perustuvan hyvityksen vaikutus ja kustannukset

Arvio toiminnan rajoitusvelvoitteen vaikutuksista ja kustannuksista perustetaan seuraavassa 75 prosentin keskimääräiseen myynnin vähentymiseen. Arviossa hyödynnetään Tilastokeskuksen Yriytysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston tietoja.

Rajoitusvelvoitteen kohteena ovat ne ravitsemisyriykset (ulkopuolisilta suljetut henkilöstöruokalalat pois lukien), joiden myynti on laskenut huhtikuussa 2020. Kaikkiaan päätoimisesti toimivia ravitsemisyriyksiä oli vuonna 2018 noin 9 600. Niiden lisäksi oli jonkin verran sivutoimisia yrityksiä. Toimipaikkoja alalla oli noin 12 000. Päätoimisten ravitsemisyriytysten (ulkopuolisilta suljetut henkilöstöravintolat pois lukien) liikevaihto oli vuonna 2018 yhteensä 4,6 miljardia euroa ja sivutoimiset mukaan lukien 5,2 miljardia euroa.

Osa ravitsemisyriyksistä harjoittaa pääasiallisesti ulosmyyntiä eikä kaikkien myynti ole välttämättä laskenut. Keskimääräisen 75 prosentin myynnin laskun myötä päätoiminen ravitsemisyriytys saisi ehdotetun lakiesityksen nojalla keskimäärin noin 8 000 euron hyvityksen kahden kuukauden pituiselta rajoitusajalta eli 4 000 euroa kultakin täydeltä kuukaudelta. Mediaaniyritykselle hyvitys olisi kuitenkin selvästi pienempi: 0-4 työntekijän vriyksille, joita on ravitsemisalan vriyksistä 77 prosenttia, hyvitys olisi noin 3 000 euroa kahden kuukauden rajoitusajalta.

HE 67/2020 vp

Hyvityksen valtiontaloudelliseksi kokonaiskustannukseksi – olettaen että toimintarajoitus kattaa päätyneen huhtikuun ohella myös kuluvan toukokuun kokonaisuudessaan – muodostuisi edellä todetuin tiedoin noin 83 miljoonaa euroa. Todellinen kustannus saattaa olla jonkin verran pienempi riippuen siitä, missä määrin ravitsemisyrietykset ovat jo saaneet koronavirusperusteisesti tukea Business Finlandista tai ELY-keskuksista.

Todennäköistä on, että myynti on laskenut jyrkemmin baareissa ja kahviloissa kuin ruokaravintoloissa, joten myös hyvitys kohdentuisi voimakkaammin ensiksi mainittuihin. Toisaalta baarit ja kahvilat ovat myynniltään keskimäärin selvästi pienempiä kuin ruokaravintolat, joten euro-määräisesti hyvitys olisi todennäköisesti edelleen keskimääräisesti suurempi ruokaravintoloille kuin baareille ja kahviloille.

Yksittäisten ravitsemisyrietysten kannalta rajoitusvelvoitteeseen perustuva hyvitys painottuu voimakkaimmin niihin yrityksiin, jotka ovat kärsineet rajoituksesta eniten. Ehdotetun lakiesitykseen mukaisen leikkurisäännön, joka pienentää hyvityskertoimen 5 prosentiksi yhden miljoonan euron ylittävälle kuukausimyynnille, ja maksimikaton, joka rajaa hyvityksen enimmäismäärän 0,5 miljoonaksi euroksi koko rajoitusajalta, seurauksena hyvitys muodostuu suhteellisesti suuremmaksi pienille kuin isoille ravitsemisyrietyksille.

Edellä mainituilla oletuksilla hyvitys – kahden kuukauden rajoitusajalta – jakautuisi kokoluokittain päätoimisille ravitsemisyrietyksille (ulkopuolisilta suljetut henkilöstöravintolat pois lukien) keskimäärin seuraavasti:

Työntekijöitä	Hyvitys 2 kuukaudelta yhteensä (euro)
0 – 4	3 000
5 – 9	10 000
10 – 19	22 000
20 – 49	55 000
50 – 99	130 000
100 – 249	230 000
250 –	410 000

Lakiesityksessä ehdotetun maksimikaton mukaan yli 500 000 euron hyvityksiä ei maksettaisi. Keskimääräinen hyvitys – kaikista yrityksistä laskettuna – olisi yhteensä 8 000 euroa kahdelta rajoituskuukaudelta.

Uudelleentyöllistämisen tuen vaikutus ja kustannukset

Lain tarkoittama tuki uudelleentyöllistämiseksi, 1 000 euroa tuen perusteena olevaa työntekijään kohden, edesauttaa ravitsemisyrietysten toiminnan palauttamista ennalleen rajoitusvelvoitteen päätyttyä. Tämän tuen valtiontaloudelliseksi kustannusvaikutukseksi arvioidaan noin 40 miljoonaa euroa. Arvio on laskettu siltä pohjalta, että yritykset työllistäisivät sulun päättymistä seuraavien kolmen kuukauden aikana ennen poikkeusolojen alkua työskennelleiden kokoaikaiseksi muunnettujen henkilöiden määrää vastaavan määrän. Keskimäärin tuki olisi ravitsemisyrietykselle arviolta 4 000 euroa.

HE 67/2020 vp

On mahdollista, ettei kysyntä ravintola-alalla palaudu niin nopeasti, että kaikki ravitsemisyri-tykset pystyisivät työllistämään koronaepidemiaa edeltävää aikaa vastaavan määrän työnteki-jöitä ja siten hyödyntämään täysmääräisesti uudelleentyöllistämisen tukea. Tässä tapauksessa tuen käyttö voi jäädä tarkoitettua vähäisemmäksi.

Arvio hyvityksen ja tuen jakautumisesta maantieteellisesti

Ravitsemistoiminta on lomautustietojen perusteella kärsinyt koronakriisistä kaikkialla Suo-massa. Näin myös hyvitys rajoitusvelvoitteesta ja tuki uudelleentyöllistämiseksi jakaantuisivat tasaisesti. Ravintolaliiketoiminnan painopisteet ovat Uusimaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi, mikä ilmenee myös seuraavassa arvioissa hyvityksen ja tuen maantieteellisestä jakaumasta.

ELY-alue	Yhteensä (1 000 euroa)	Hyvitys rajoitusvelvoit- teesta	Työllistämistuki
Uusimaa	50 000	33 800	16 200
Varsinais-Suomi	10 700	7 100	3 600
Satakunta	4 000	2 700	1 300
Häme	7 000	4 600	2 400
Pirkanmaa	12 000	8 400	3 600
Kaakkois-Suomi	5 800	3 800	2 000
Etelä-Savo	2 700	1 800	900
Pohjois-Savo	4 200	2 900	1 300
Pohjois-Karjala	2 200	1 500	700
Keski-Suomi	4 700	3 200	1 500
Etelä-Pohjanmaa	2 900	1 900	1 000
Pohjanmaa	4 000	2 600	1 400
Pohjois-Pohjanmaa	7 100	4 800	2 300
Kainuu	1 000	700	300
Lappi	4 200	2 900	1 300
Ahvenanmaa	500	300	200

4.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle

Rajoitusvelvoitteeseen perustuvan kustannushyvityksen määräksi arvioidaan noin 83 miljoonaa euroa, jos rajoitusvelvoite on huhtikuun lisäksi toukokuun loppuun asti. Hyvitys helpottaa ravitsemisyri-tysten voimakkaasti heikentynyttä maksuvalmiutta, mikä johtuu osaltaan valtioneu-voston päätöksestä pitää ravitsemisliikkeet, henkilöstöruokaloita lukuun ottamatta, suljettuina 4.4.- 31.5.2020.

Koronakriisin puhjettua ravitsemisalan työttömien työnhakijoiden määrä yli kolminkertaistui noin 11 000 hengestä noin 31 000 henkeen 16.3. – 2.4.2020 välisenä aikana. Kuten jaksossa 4.2.1 esitetään, uudelleentyöllistämisen tuen valtiontaloudelliseksi kustannusvaikutukseksi on arvioitu noin 40 miljoonaa euroa 40 000 uudelleen työllistyvän mukaisesti.

Hyvitysten ja tukien arvioidaan lisäävän valtion menoja 123 miljoonalla eurolla vuonna 2020. Tarkoitusta varten ei ole varattu erillistä määräraha valtion talousarvioon. Hallitus tulee sisällyttämään hyvitysten ja tukien aiheuttamat lisämäärärahatarpeet eduskunnalle annettavaan lisätalousarvioesitykseen. Tarvittaessa hyvitysten nopeaan maksuun voitaisiin käyttää ennen lisätalousarvioesityksen voimaantuloa valtionvarainministeriön pääluokan momenttia 28.99.95 Sattunnaiset säädöspäätökset.

Rajoitusvelvoite kohdentuu myös Ahvenanmaalla toimiviin ravitsemisyhtiöihin. Siten niiden tuki- kuin hyvitysmahdollisuus olisi niiden hyödynnettävissä tämän lain mukaisesti.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisille

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) toimisi uudelleentyöllistämisen tuen myöntävänä ja maksavana viranomaisena. Lisäksi KEHA myöntäisi ja maksaisi hakemuksella saapuneet kustannushyvitykset sekä suorittaisi kustannusperusteiset hyvitykset joukkomaksatuksessa työ- ja elinkeinoministeriön tekemän hallintopäätöksen perusteella. Kyseessä olisi uusi tehtävä KEHA-keskukselle, mikä lisäisi hallinnollisen työn määrää merkittävästi KEHA-keskuksessa.

Työmäärän lisäystä henkilötyövuosina mitattuna ei pystytä arvioimaan ennakkoon. Lisäys riippuu muun muassa uudelleentyöllistämisen tukea hakevien yritysten määrästä sekä niiden yritysten määrästä, joille rajoitusvelvoitteeseen perustuvaa hyvitystä ei voida maksaa työ- ja elinkeinoministeriön tekemän hallintopäätöksen perusteella. Lisäksi valvonta- ja takaisinperintätehtävien edellyttämää työmäärää ei pystytä etukäteen arvioimaan. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa KEHA-keskuksen resurssien riittävyyttä uuden tehtävän hoitamiseksi ja ryhtyy tarvittaessa toimiin, jotta KEHA-keskus pystyisi suoriutumaan tässä esityksessä ehdotettujen uusien tehtävien sekä sille aiemmin kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Vuokratukustannuksen alentaminen

Virkamiesvalmistelussa on tarkasteltu vaihtoehtoisena mallina vuokratukustannusten tukemista samaan tapaan kuin Ruotsissa on tehty. Sikäläistä tukimallia kuvataan lähemmin jäljempänä jaksossa 5.2.

Lisäksi on arvioitu malleja, joissa ravitsemisyhtiön vuokranmaksuvelvoitetta alennettaisiin tai lykättäisiin lakisääteisesti koronaepidemian vaikutusajalta ilman, että vuokranantaja saisi tästä hyvitystä julkisista varoista. Näin rajoitusvelvoitteen vaikutukset kohdentuisivat osaksi myös vuokranantajien, kuten esimerkiksi kiinteistösijoittajien, kannettaviksi.

Tuen perustaminen yksinomaisesti vuokratukustannuksiin voisi kuitenkin johtaa vääristymään kohtaannossa ottaen huomioon, että joustamattomien juoksevien kustannusten sisältö voi yrityskohtaisesti olla hyvinkin erilainen. Siinä tapauksessa, että ravitsemisyhtiö omistaa toimitalansa itse, se jäisi täysin korvausmahdollisuuden ulkopuolelle, mitä ei voitane pitää hyväksyttävänä tasavertaisen kohtelun näkökulmasta.

Toisaalta vuokranantajan oikeuteen puuttuminen lakisääteisellä velvoitteella alentaa tai lykkää vuokran perintää olisi perustuslaillisen omaisuuden suojan kannalta ongelmallinen.

Mainituilla perusteilla vuokratukimalli täyttäisi tässä esityksessä ehdotettua kustannusten koh-
tuullista hyvittämistä ja uudelleentyöllistämisen tuen yhdistämiseen perustuvaa mallia heikom-
min tavoitteet ravitsemisyri-tysten tukemiselle.

5.1.2 Palkkaturvan nopeuttaminen

Virkamiesvalmistelussa on käsitelty alustavasti myös palkkaturvalain (866/1998) hyödyntä-
mistä. Nykyisin käsittelyaika työntekijän palkkaturvahakemuksessa on tavanomaisesti 5-6 kuu-
kautta työntekijähakemuksissa, mutta konkurssipesän hakemus pystytään hoitamaan 14 päi-
vässä.

Valmistelussa arvioitiin toimintamallia, jossa osoittamalla yrittäjälle mahdollisuus hakea palk-
katurvaa työntekijöidensä puolesta, voitaisiin käsittelyaika saada nopeutumaan konkurssi-
pesähakemuksista vastaavaksi. Arvioinnin perusteella mallin jatkovalmistelusta kuitenkin luovut-
tiin, sillä sen avulla ei voitaisi helpottaa yrittäjän maksukykyä joustamattomien jatkuvasti juok-
sevien kustannusten, kuten tilavuokrien ja lvi- ja sähkömaksujen, kattamiseksi.

5.2 Ulkomaisten lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ruotsin koronatukipakettiin 25.3.2020 liittyvällä asetuksella 17.4.2020 tuetaan hotelli- ja ravin-
tola-alan ohella mm. kuluttajapalveluita tuottavien yrittäjien kuten yksityisten fysioterapeuttien
ja hammaslääkärien vuokratukustannuksia kaikkiaan viidellä miljardilla kruunulla (*Förordning
om statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran*, SFS 2020:237).

Tuen edellytyksenä on, että yritys on sopinut vuokranantajansa kanssa vuokranalennuksesta
ajanjaksolle 1.4.-30.6.2020. Tukea myönnetään enintään 50 prosenttia alennetusta vuokrasta, ei
kuitenkaan enempää kuin 25 prosenttia alkuperäisestä vuokrasta. Hakemus on tehtävä viimeis-
tään 31.8.2020. Lääninhallitukset päättävät tuen myöntämisestä.

6 Lausuntopalaute

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa
koskevista ohjeista eikä esityksestä ole järjestetty virallista lausuntokierrosta. Valmistelun ai-
kana on kuitenkin kuultu KEHA-keskusta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälä rajaa lain soveltamisalan niihin ravitsemisliikkeen harjoittajiin, joi-
den toimintaa on rajoitettu väliaikaisesti majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain
(308/2006) 3 a §:n 1 momentin nojalla.

Laki ei ulotu esimerkiksi henkilöstöravintoloihin, jotka mainitun lain 3 a § 3 momentin nojalla
on suljettu pois väliaikaisen rajoittamisen piiristä.

2 §. Lain tarkoitus. Lailla edesautetaan sekä ravitsemisyri-tysten mahdollisuuksia työllistää uu-
delleen työntekijöitä että yritysten maksukykyä nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa, jotta nii-
den toiminta olisi elinkelpoista koronaepidemian vuoksi asetetun toimintarajoituksen päättymi-
sen jälkeen.

2 luku. Uudelleentyöllistämisen tukeminen

3 §. Uudelleentyöllistämisen tuki. Pykälän *1 momentissa* määritellään tuen tarkoituksiksi edesauttaa ravitsemisyrityksiä työllistämään uudelleen työntekijöitä vastaavasti kuin ennen koronavirusepidemiaa ja siitä johtunutta ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamista. Ravintoloiden, kahviloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden määrääminen suljettavaksi on aiheuttanut laajasti ravintola-alan työntekijöiden lomauttamisia ja jonkin verran irtisanomisia. Liiketoiminnan keskeytymisestä tai supistumisesta johtuen yrityksillä on likviditeettiongelmia. Tuella autettaisiin yrityksiä toiminnan palauttamisessa myöntämällä tukea yrityksen työntekijöiden palkkakustannuksiin.

Koska kyse on julkisista varoista myönnettävästä tuesta, siihen tulee soveltaa EU:n valtiontukisääntöjä. Tuki myönnettäisiin komission tiedonannon C(2020) 1863 mukaisena väliaikaisena valtiontukena, jolloin tuki ei kasautuisi yritysten de minimis -kertymään ja tuen myöntäminen olisi muutoinkin normaalioloja joustavampaa. Edellä tarkoitettuun tiedonantoon perustuvan tuen määrä yksittäiselle yritykselle saa olla enintään 800 000 euroa. Ehdotettua tukea myönnettäessä tulisi siten tarkistaa, että tuen myöntäminen ei johda kertymän ylittymiseen. Komission tiedonanto edellyttää tukiohjelman notifiointia, joten tukea ei voitaisi myöntää ennen kuin komissio on hyväksynyt tukiohjelman.

Ehdotetun *2 momentin* nojalla tuki uudelleentyöllistämiseen perustetaan Euroopan komission tiedonantoon tilapäisiksi puitteiksi valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkessä COVID-19 -epidemiassa (C(2020) 1863 final) sekä tiedonannon nojalla saatuun komission päätökseen (SA.56995 (2020/N)), jolla komissio on hyväksynyt Suomen COVID-19 -epidemiaan liittyvän puitetukiohjelman sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tiedonannon ja komission päätöksen mukaan suorina avustuksina myönnettävät tuet ovat yhteensopivia Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan kanssa edellyttäen, että yksittäiselle yritykselle myönnettävä tuki ei ylitä 800 000 euroa, tuki myönnetään sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti eikä tukea myönnetä yrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo ennen epidemian puhkeamista (eli ennen 31.12.2019). Edellä mainitut ehdot on huomioitu ehdotetun lain 4 §:ssä, joten esityksen voidaan katsoa olevan linjassa komission edellä mainitun päätöksen (SA.56995(2020/N)) kanssa.

4 §. Tuen myöntämisen edellytykset ja määrä. Komission tiedonannossa C(2020) 1863 edellytetään, että tukea ei saa myöntää yritykselle, joka oli vaikeuksissa 31.12.2019. Edellä mainitusta johtuen pykälän *1 momentissa* suljettaisiin tuen ulkopuolelle ne ravitsemisyrietykset, jotka olivat taloudellisissa vaikeuksissa ennen koronavirusepidemiaa. Vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitetaan EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettua yritystä.

Pykälän *2 momentissa* määriteltäisiin uudelleentyöllistämiseen myönnettävän tuen määrä. Tuen määrä olisi 1 000 euroa työntekijää kohden. Edellytyksenä tuen myöntämiselle olisi, että ravitsemisyrietytys maksaa työntekijälle rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeisen kolmen kuukauden ajalta palkkaa vähintään 2 500 euroa. Yksittäiselle yritykselle myönnettävän tuen enimmäismäärä on puolestaan 800 000 euroa. Enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon kaikki kyseisen yrityksen saamat tuet, joihin on sovellettu komission edellä mainittua päätöstä SA.56995(2020/N).

Palkan ei tarvitsisi kertyä koko edellä mainitulta ajalta, vaan riittäisi, että yritys ylipäättään maksaa palkkaa edellä mainitun määrän verran. Tämä mahdollistaisi sen, että yrityksen ei olisi tukea saadakseen pakko avata liikettä välittömästi rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeen, jos avaaminen ei olisi heti esimerkiksi liiketaloudellisesti kannattavaa. Tuen saamisen ehtona ei olisi myöskään tietty työaika, vaan ainoastaan se, että yritykselle syntyy palkkakustannuksia työntekijästä määrääjän kuluessa vähintään 2 500 euroa.

Uudelleen työllistämisen tukea voitaisiin maksaa enintään siitä työntekijöiden määrästä, joka vastaa yritykseen kokoaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden määrää ennen koronaviirusepidemian alkamista. Tukeen oikeuttava työntekijöiden enimmäismäärä laskettaisiin yrityksen helmikuulta 2020 maksamasta palkkakertymästä. Palkkakertymä muunnettaisiin kokoai-kaisten työntekijöiden määräksi jakamalla luvulla 2 500, joka vastaa suurin piirtein ravitsemis- alan työntekijän keskimääräistä kuukausipalkkaa. Jos yrityksen maksama palkkakertymä hel- mikuulta 2020 olisi esimerkiksi 26 000 euroa, voisi yritys saada tukea enintään kymmenestä työntekijästä ($26\ 000\ \text{e} / 2500 = 10,4$).

Koska tuen tarkoituksena on auttaa yrityksiä koronakriisin jälkeisessä akuutissa kassavajetil- teessä, tuki voitaisiin myöntää ja maksaa yrityksen hakemuksesta jo ennen kuin yritys on tosi- asiallisesti maksanut palkan työntekijälle. Maksaminen perustettaisiin tällöin yrityksen ilmoit- tamaan työntekijämäärään. Edellytyksenä olisi, että yritys sitoutuu tukea hakiessaan maksa- maan palkkaa tuen saamisen edellytyksenä olevan määrän. Edellytyksen toteutumista seurattai- siin satunnaisotantaan perustuvalla jälkivalvonnalla. Tätä varten voitaisiin hyödyntää verohal- linnolta saatavia tietoja yritysten maksamista palkoista. Yrityksellä olisi myös velvoite palauttaa liikaa maksettua tukea, mikäli se ei työllistäisi myöntöpäätöksen mukaista määrää henkilöitä tai näille ei kertyisi maksettavia palkkoja vaadittua määrää. Velvoitteen laiminlyönnistä seuraisi viivästyskoron maksuvelvoite liikaa maksettua tukea takaisinperittäessä.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin palkkakustannuksiin myönnettyjen muiden julkisten tukien vaikutuksesta uudelleentyöllistämisen tukeen. Tukeen ei olisi oikeutta sellaisesta työntekijästä, jonka palkkakustannuksiin yritys saa muuta julkista tukea, kuten esimerkiksi julkisesta työ- voima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettua palkkatukea. Myös esimer- kiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (716/2014) mukainen kehittämistoimenpiteisiin myönnetty tuki tai Business Finlandin myön- tämä tuki, joka kohdistuu yrityksen oman henkilöstön palkkakustannuksiin, tulisi ottaa huomii- oon. Mikäli yritykselle olisi myönnetty edellä tarkoitettua tukea työntekijöiden palkkoihin ja kehittämishanke kohdistuisi ajallisesti joko kokonaan tai osittain rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajanjaksoon, vähennettäisiin kehittämishankkeeseen osallistuvien työntekijöiden määrä siitä työntekijöiden määrästä, jolle uudelleentyöllistämisen tukea muutoin maksettaisiin.

Uudelleentyöllistämisen tuki myönnettäisiin ravitsemisyriksen hakemuksesta. Pykälän 4 *mo- mentissa* rajattaisiin mahdollisuus hakea tukea yhteen kertaan. Rajoitus on tarpeen tukien käsit- telyn nopeuttamiseksi koko yritysjoukolle, jota uudelleentyöllistämisen tuki koskisi. Niin ikään samassa tarkoituksessa *momentissa* säädettäisiin määräajasta tukihakemuksen jättämiselle. Eh- dotetun säännöksen mukaan hakemus tulisi jättää kuluvan vuoden elokuun loppuun mennessä. Lisäksi säädettäisiin, että toimivaltaisen viranomaisen tulisi tehdä päätös tuen myöntämisestä kuluvan vuoden loppuun mennessä. Säännös perustuu komission tiedonantoon C(2020) 1863, jossa komissio muun muassa katsoo suorina avustuksina myönnettävän valtiontuen soveltuvan sisämarkkinoille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella, jos tuki myönnetään viimeistään 31 joulukuuta 2020.

Toimivaltainen viranomainen tuen myöntämisessä, maksamisessa ja valvonnassa olisi KEHA- keskus. Asiasta säädettäisiin ehdotetussa 16 §:ssä.

3 luku. Toiminnan rajoitusten hyvittäminen

5 §. Kohtuullinen hyvitys rajoitusvelvoitteesta. Luvun säännökset oikeuttavat ravitsemisyri- tyksen saamaan kompensatiota kohtuullisesti niistä kustannuksista, jotka ovat sille aiheutuneet

rajoitusvelvoitteen aikana (*1 momentti*). Kyse on tilavuokrista, lvis-maksuista ja muista samankaltaisista ”joustamattomista” juoksevista menoista aiheutuneesta rasitteesta, ei siis ainehankintojen tai palkkojen kustannuksista eikä investoinneista. Hyvitys suhteutetaan siihen muutokseen, mikä yrityksen myynnille on aiheutunut rajoitusvelvoitteesta. Tämän muutoksen mukaisesti hyvitetään kohtuullinen osuus joustamattomista juoksevista kustannuksista.

Perustamissopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohdan artiklan nojalla voidaan korvata kaikki COVID-19 -epidemiasta aiheutuneet välittömät vahingot. Alakohdan tarkoittamaa tukea voivat saada kaikki yritykset, myös vaikeuksissa olevat, eikä merkitystä ole sillä, onko yritys ajautunut vaikeuksiin jo ennen COVID-19 epidemiaa eli ennen kuluvaan vuoden alkamista vai vasta sen aikana. Tämän kattavuuden vuoksi hyvitys perustettaisiin mainittuun artiklakohtaan *2 momentin* nojalla.

Artiklakohtaan mukaan yksittäiselle yritykselle aiheutuneen vahingon määrä ja sen syy-yhteys COVID-19 -epidemiaan on osoitettava eikä tuki saa olla ylikompensoiva. Artiklan mukaisista tukitoimenpiteistä on tehtävä ennakkoilmoitus (*notifiointi*) komissiolle eikä tukea saa ottaa käyttöön ennen kuin komissio on hyväksynyt sen sisämarkkinoille soveltuvaan. Alustavat keskustelut komission kanssa ovat tältä osin käynnissä. Niiden perusteella hallituksen käsitys on, että lakiesityksen 7 §:n 5 ja 6 momentin tarkoittamat toimet täyttävät komission asettamat edellytykset, mutta komissio ei ole vielä ottanut asiaan kantaa notifikaatiomenettelyn ollessa vielä kesken.

6 §. Hyvityksen peruste ja enimmäismäärä. Hyvitys perustetaan tarkkarajaisiin kriteereihin ja niiden objektiiviseen soveltamiseen. Hyvitystä suoritetaan *1 momentin* nojalla vain rajoitusvelvoitteen tarkoittamilta päiviltä.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädetään hyvityksen enimmäismääräksi 500 000 euroa rajoitusvelvoitteen kestoajalta. Jos kesto jää kahta kuukautta lyhemmäksi, enimmäismäärästä kuitenkin suoritettaisiin vain se osuus, joka vastaa rajoitusvelvoitteen voimassaoloajan kalenteripäiviä näiltä kuukausilta.

Pykälän *3 momentin* mukaisesti pohjana hyvityksen määrittämiselle ovat yrityksen arvonlisäverotuksessaan ilmoittamat tiedot. Veroilmoitustietojen oikeellisuutta varmentaa osaltaan sanktiouhka, joten niitä on lähtökohtaisesti pidettävä luotettavana perustana myös hyvitysmenettelylle. Verohallinnon oikeudesta luovuttaa tietoja hyvityksen suorittamiseksi säädetään erikseen 12 §:ssä. Niiden ravitsemisyriyten osalta, jotka eivät sovelta kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäverotusilmoituksissaan, säädetään erikseen, että tiedot asianomaisten kuukausien myynneistä tulee todentaa erikseen hakemuksessa. Tässä tarkoituksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi tilioitteita asianomaisilta kuukausilta.

7 §. Rajoitukseen perustuvan hyvityksen laskenta. Ehdotetun *1 momentin* mukaan pykälässä säädetäisiin laskentatavoista, joilla määritetään kullekin ravitsemusyritykselle tehtävän hyvityksen rahamäärä. Jotta hyvitykset olisi mahdollista suorittaa mahdollisimman nopeasti, laskentakaavat ovat pelkistettyjä.

Kuluvaan vuoden tammi- ja helmikuun myyntien keskiarvoa pidetään ehdotetussa *2 momentissa* vertailukohtana rajoitusvelvoitteen alaisten kuukausien myynnille. Jollei ravitsemisyriy sovelta kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäveroilmoittamisessaan, sen tulee ehdotetun 6 §:n 3 momentin nojalla todentaa asianomaisten kuukausien myynnit muulla tavalla hakemuksessaan.

Silloin, kun yrityksen vertailulukku on toteutunutta myyntiä suurempi, hyvitystä suhteutetaan tämän erotuksen mukaisesti (3 *momentti*). Näin säännöksestä ilmenee myös, että sellainen yritys, jonka toteutunut myynti on vertailulukua suurempi, ei voi saada lainkaan hyvitystä.

Pykälän 4 *momentissa* säädetään hyvitysosuuden laskennasta. Kohtuulliseksi hyvitysosuudeksi ehdotetaan 15 prosenttia enintään yhden miljoonan määräisestä myyntiin perustuvasta vertailuluvusta ja 5 prosenttia sitä suuremmasta. Ehdotus on johdettu arviosta joustamattomista välittömistä kustannuksista. Nämä koostuvat muun muassa tilavuokrista sekä lvi- ja sähkömaksuista, jotka kertyvät yritykselle jatkuvasti, rajoitusvelvoitteesta huolimatta. Yritys ei lähtökohtaisesti voi sopeuttaa näitä toiminnan supistumista vastaavasti, toisin kuin aine- ja tarvikemenoja ja palkkakustannuksia ja investointejaan.

Jäljempänä jaksoissa 10.2.2 ja 10.4.2 käsitellään ehdotettujen prosentuaalisten hyvitysosuuksien perusteita.

Pykälän 5 *momentti* käsittää säännökset päiväkohtaisen hyvityksen määräytymisestä. Ehdotus suhteuttaa asianomaisen ravitsemisyriksen toiminnan supistumisella sitä osuutta vertailuluvusta, joka vastaa joustamattomista välittömiä kustannuksia ravitsemisalalla.

Jos esimerkiksi ravitsemisyriksen, jossa hyvitysosuus on 15%, toteutunut myynti laskee neljäsosaan vertailuluvun mukaiseen myyntiin nähden, oikeuttaa se yrityksen kuukausitasolla hyvitykseen, joka on 0,75 kertaa 15 % eli 11,25 % vertailuluvun mukaisesta myynnistä. Tämän 11,25 prosentin mukainen osuus vertailuluvun mukaisesta myynnistä hyvitetään esimerkissä yritykselle kattamaan sen joustamattomia välittömiä menoja kuukaudessa. Jos taas toteutunut myynti laskisi vain yhdellä neljänneksellä aiemmin vertailuluvun mukaisesta määrästä, yritys olisi oikeutettu vain 3,75 prosentin suuruiseen hyvitykseen kuukausitasolla.

Näin kullekin yritykselle määritetään juuri sen oman toiminnan muutoksen perusteella kerroin, jolla suhteutetaan sen oman vertailuluvun mukaiseen osuuteen joustamattomista välittömistä kustannuksista.

Hyvitys jyvitetään päiväkohtaisesti. Toisin sanoen hyvitystä ei suoriteta muuta kuin niiltä kalenteripäiviltä, jotka kuuluvat rajoitusvelvoitteen voimassaoloaikaan.

Pykälän 6 *momenttiin* ehdotetaan rajoituksesta hyvitykselle 5 §:ssä tarkoitetun Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisten edellytysten täyttämiseksi. Tämän vuoksi ravitsemisyrikselle saataisiin suorittaa rajoitusajalta hyvityksenä enintään se määrä, mikä tulisi merkittäväksi kirjanpitoasetuksessa (1339/1997) sekä pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksestä esitettävistä tiedoista annetussa asetuksessa (1753/2015) säädettyissä tulolaskelmakaavoissa liiketoiminnan muut kulut –nimikkeeseen vähennettynä mahdollisella toiminnan keskeytymisestä saadulla vakuutuskorvauksella. Tämän todentamiseksi tilinpäätöksessä olisi esitettävä tieto rajoitusajalta kertyneiden liiketoiminnan muiden kulujen määrästä samoin kuin vakuutuslaitoksen yritykselle mahdollisesti suorittamasta korvauksesta. Sellaisessa poikkeukselliseksi arvioidussa tilanteessa, jossa saadun hyvityksen ja toiminnan keskeytymisestä suoritettujen vakuutuskorvauksen yhteissumma on rajoitusajalla syntyneiden liiketoiminnan muiden kulujen määrää suurempi, ravitsemisyrikselle olisi velvollinen palauttamaan erotuksen KEHA-keskukselle ilman aiheetonta viivytystä.

Ehdotetun 7 *momentin* nojalla tilintarkastuslain (1141/2015) 3 luvun 5 §:n mukaisessa ravitsemisyriksen tilintarkastuskertomuksessa lausuttaisiin siitä, onko ravitsemisyriksen saaman hyvityksen ja mahdollisesti toiminnan keskeytymisestä sille suoritettujen vakuutuskorvauksen yh-

teissumma suurempi kuin liiketoiminnan muut kulut rajoitusajalta. Jos näin on eikä ravitsemisyrittäjä ole tehnyt palautusta KEHA-keskukselle ennen kuin tilintarkastuskertomus annetaan, tilintarkastajan on huomautettava siitä kertomuksessaan ja toimitettava se KEHA-keskukselle ilman aiheetonta viivytyksiä. Kertomuksen perusteella KEHA voisi ryhtyä liiallisen hyvityksen takaisinperintään.

8 §. Hyvityksen hakeminen. Samalla tavalla kuin ehdotetaan säädettäväksi edellä 4 §:n 4 momentissa uudelleen työllistämisen tuesta, tulisi pykälän mukaan hakemus jättää hyvityksen saamiseksi viranomaiselle viimeistään 31.8.2020.

9 §. Hyvityksen suorittaminen joukkoajona ja hakemuksesta. Pykälän *1 momentissa* kuvataan hyvityksen maksamisen toteuttaminen mahdollisesti tietoteknisenä joukkoajona, jolloin hakemusmenettely ei ole tarpeen. Menettely olisi omiaan nopeuttamaan merkittävästi likviditeetin saamista sellaisten ravitsemisyritysten käyttöön, joista viranomaisella on kuukausimyynnitiedot ja muut hyvityksen maksamiseen tarvittavat tiedot. Siltä osin kuin viranomaisella itsellään on käytettävissään hyvityksen määrittämiseksi tarvittavat tiedot, voitaisiin mahdollisesti suorittaa joukkomaksatus lukuisille yrityksille kerrallaan, jos niillä ei ole aiemmin myönnetty hyvityksen kanssa yhteen sovitettavia valtion tukia.

Momentissa näin määritetään ne edellytykset, joiden täyttävien ravitsemisyritysten kohdalla tämä menettely on mahdollinen. Lain 10 §:n nimenomaisen säännöksen nojalla konkurssitilassa olevia yrityksille ei suoriteta hyvityksiä, joten niitä ei sisällytetä myöskään momentin tarkoittamaan joukkoajoon.

Lakiesityksen 16 §:n tarkoittamana viranomaisena työ- ja elinkeinoministeriö tekisi aina kunkin yrityksen sisällyttämisestä joukkomaksatukseen nimenomaisen päätöksen. Siten menettely ei estäisi virkavastuuta koskevien perustuslain säännösten tarkoituksen toteutumista. Ehdotetun säännöksen suhdetta asianomaisena olevan ravitsemisyrittäjän intressiin tulla kuuluksi käsitellään erikseen jaksossa 10.5.

Hyvityksen myöntämisestä ja maksamisesta sellaiselle yritykselle, joka tuen yhteensovittamisen vuoksi tai muusta vastavanlaisesta syystä ei voida sisällyttää joukkoajoon, säädetään 3 momentissa.

Hallintolain 43 §:n 1 momentti edellyttää hallintopäätöksen antamista pääsääntöisesti kirjallisesti 44 §:ssä tarkemmin määrittämässä muodossa. Joukkoajossa suorituksen saaneille yrityksille toimitettaisiin postitse hallintopäätös, jota koskevasta muutoksenhausta säädettäisiin erikseen 11 §:ssä. Koska kyse on ravitsemisyrittäjän edun mukaisesta päätöksestä eikä asiassa ole toista asianosaista, ravitsemisyrittäjän kuuleminen olisi tarpeetonta hallintolain 34 §:n 5 kohdan tarkoittamalla tavalla.

Pykälän *2 momentissa* säädetään mahdollisuudesta suorittaa hyvityksestä osaerä. Tieto huhtikuun 2020 arvonlisäveroilmoitusten mukaisesta myynnistä saadaan vasta kesäkuun 12 päivän jälkeen. Ennen tätä ajankohtaa tehtävä osaerän suoritus on omiaan helpottamaan ravitsemisyrittäjän likviditeettitilannetta. Siten osaerä suoritettaisiin mahdollisimman nopeasti sen jälkeen, kun hallinnolliset edellytykset ja tietotekniset järjestelyt maksujen suorittamiselle ovat käytettävissä. Osaerä olisi momentin mukaan enintään 15 prosenttia silloin, kun keskimyynti on ollut tammi-/helmikuussa enintään miljoona euroa. Tämä tarkoittaa, että yritykselle tehtäisiin kerta-suoritus, joka vastaa 15 prosenttia sen vertailuluvusta eli tammi-/helmikuun kuukausikohtaisesta keskimyynnistä.

Sellaiselle ravitsemisy yritykselle, jonka 7 §:n 3 momentin mukainen hyvitysosuus on 15 prosenttia, vastaa oletetulta kahden kuukauden – huhti- ja toukokuun – mukaiselta rajoitusajalta vain 7,5 prosentin katetta kaikille niille joustamattomille välittömille kustannuksille, jotka kertyvät yhteensä näinä kahtena kuukautena. Suoritettu osaeä tulee vähennettäväksi hyvityksen lopullisesta suorituksesta, joka voidaan tehdä vasta tulevan kesäkuun 12 päivän jälkeen käytettäväksi tulevien arvonlisäverotietojen perusteella.

Jos hyvityksen lopullisen suorituksen perusteena olevasta alv-ilmoituksesta ilmenee, että huhtikuun myynti olisi ollut esimerkiksi vain 25 prosenttia pienempi kuin vertailuluvun mukainen myynti, tarkoittaa se, että yritys ei ole lopullisessa suorituksessa oikeutettu saamaan enää lisää hyvitystä. Laskentateknisesti tämä voidaan ilmaista seuraavalla tavalla: oikeamääräinen hyvitys kummaltakin kuukaudelta (huhti- ja toukokuu 2020) on 1/4 hyvitysosuudesta. Jos keskimyynti tammi-helmikuussa on ollut enintään miljoona euroa, yrityksen hyvitysosuus on 15 prosenttia, jolloin laskukaava on seuraava: $2 * (1/4 * 15\%) = 7,5\%$, mikä on yhtä suuri kuin jo osaeänä suoritettu määrä.

Edeltävän esimerkin mukainen tilanne on kuitenkin epätodennäköisenä äärimmäisen poikkeuksellinen. Käytössä olevien tilastotietojen perusteella lähes kaikkien ravitsemisyriyten myynti on laskenut yli puolella aikaisemmasta. Koska osaeän suorituksesta huolimatta yritykset tulevat käytännössä saaman täydennyksen lopullisessa hyvityksen suorituksesta, momentin mukaisista osaeämenettelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ilman riskiä ylikompensoinnista.

Kaikki ravitsemisyriyket, jotka ovat rajoitusvelvoitteen alaisia, eivät täytä edeltävän momentin mukaisia edellytyksiä. Esimerkiksi ravitsemisliike, jota harjoitetaan sivutoimisesti kuten hotelliravintolaa, käsiteltäisiin tapauskohtaisesti, sen omasta hakemuksesta. Niin ikään ravitsemisyriyksen Verohallinnolle ilmoittama tilastoluokka voi mahdollisesti väärinkäsityksestä tai muusta syystä olla virheellinen, jolloin yritys ei sisälly Verohallinnolta viranomaiselle toimitettavaan tiedostoon ravitsemisyriyksistä. Näistä tilanteista säädettäisiin 3 ja 4 momentissa.

Jos ravitsemisyriy on hakenut koronaepidemiaan perustuen muuta tukea kuin 3 §:ssä tarkoitettua tukea uudelleentyöllistämiseen valtion viranomaiselta (ELY-keskukset ja Business Finland), toteutetaan 5 momentin mukaisesti hyvityksen ja tuen yhteensovitus ja maksatus asianomaisen yrityksen omasta hakemuksesta. Koska yhteensovitus edellyttää tapauskohtaista käsittelyä, ei tukea hakenutta yritystä voida sisällyttää 1 momentin tarkoittamaan joukkoajoon. Selvää kuitenkin on, että yrityksen peruuttaessa tukihakemuksensa riittävän ajoissa ennen osaeän tai lopullisen suorituksen maksatuksen toteuttavaa joukkoajoa, yritys voidaan sisällyttää joukkoajoon, jos se täyttää 1 momentin mukaiset edellytykset.

Pykälän 6 momentissa säädetään selventävästi siitä, että valtion myöntämä muu kuin 3 §:ssä tarkoitettu koronaperusteinen tuki tulee vähennettäväksi rajoitusperusteisen hyvityksen lopullisesta määrästä.

4 luku. Erinäiset säännökset

10 §. Konkurssi. Pykälässä säädetään selvyuden vuoksi, ettei tukea eikä hyvitystä suoriteta yritykselle, joka on maksuhetkellä konkurssitilassa.

11 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Pykälän mukaan tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saisi vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimusmenettelyssä noudatettaisiin hallintolakia (434/2003). Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaan.

12 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaisten kesken. Verotustiedot ovat verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 ja 4 §:n mukaisesti salassa pidettäviä. Salassa pidettävien tietojen antaminen toiselle viranomaiselle edellyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n mukaisesti täsmällistä sääntelyä. Ehdotetun mukaisesti Verohallinto antaisi momentissa nimetyt lain toimeenpanossa tarpeelliset ja välttämättömät tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle, joka ehdotetun 16 §:n nojalla olisi KEHA-keskus. Ehdotetun tietosisällön tavoitteena on kattaa laissa tarkoitettut tietotarpeet siltä osin kuin tiedot ovat saatavissa Verohallinnolla.

Ehdotuksen mukaisesti Verohallinto antaisi tiedot ravitsemisyriyten vuoden 2020 tammi-, helmi- ja huhtikuun arvonnäveroilmoituksilta 5 §:ssä tarkoitettun hyvityksen maksamiseksi. Verohallinto toimittaisi viranomaiselle myös tiedossaan olevan tilinumeron tuen ja hyvityksen maksamiseksi samoin kuin osoitetiedon päätöksen postitusta varten. Tämä vähentäisi hallinnollisia kustannuksia, kun maksajan ei olisi välttämättömä kysyä esimerkiksi tilinumeroa erikseen yritykseltä. Yritys on antanut Verohallinnolle tilinumeron veronpalautusten maksamista varten.

Säännös kattaisi myös Verohallinnolla olevat tiedot 3 §:ssä tarkoitettun tuen enimmäismäärän määrittämiseksi. Ehdotetun 4 §:n 2 momentin mukaan tuen enimmäismäärä lasketaan ravitsemisyriyksen helmikuulta 2020 työsuhteessa oleville työntekijöilleen maksamien palkkojen yhteismäärästä. Ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitettun tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuen saajan tulee maksaa rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta palkkaa työntekijälle yhteensä vähintään 2 500 euroa. Tuen maksamisen edellytysten täyttymisen valvonta edellyttää, että KEHA-keskus saisi tiedot palkoista henkilötasolla. Pykälän 6 kohdassa tarkoitettut työntekijäkohtaiset tiedot palkanmaksusta olisivat tarpeen myös tuen määrittämiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa ravitsemisyriy on saanut muuta tukea palkkauskustannuksiin. Henkilöiden yksilöintitiedoista voitaisiin tarvittaessa tarkistaa, onko samoista työntekijöistä maksettu myös palkkatukea.

Pykälän 7 kohdan mukaan Verohallinto voisi luovuttaa salassapitovelvoitteen estämättä myös muita 3 §:ssä tarkoitettun tuen ja 5 §:n tarkoitettun hyvityksen myöntämiseksi, maksamiseksi ja valvomiseksi välttämättömiä tietoja. Tällaisia välttämättömiä tietoja olisivat esimerkiksi tieto ravitsemisalan yrityksen verovelasta ja konkurssista, tiedot Verohallinnon rekistereihin kuulumisesta, tieto yrityksen maksujärjestelystä tai maksukyvyttömyysmenettelystä sekä tieto alkoholiluvasta. Näiden valvontaa varten välttämättömien tietojen saaminen ehkäisisi myös harmaata taloutta.

Verohallinnosta tiedot annettaisiin yhtenä tai useampana kertapoimintana KEHA-keskukselle eikä Verohallinto rakentaisi erityistä järjestelmää tietojen antamiseksi. Tällaisen tiedoston Verohallinto luovuttaisi suojattuna tai muuten yleisesti käytössä olevalla tietoturvasäilytyksellä toimivaltaisen viranomaisen tietohallinnosta vastaavalle virkamiehelle. Toimivaltainen viranomainen tarvittaessa pyytäisi yksittäisissä tapauksissa selvennyksiä tai lisätietoja, jos tiedot ovat välttämättömiä 3 § tai 5 §:ssä tarkoitettun tuen tai hyvityksen käsittelyssä.

Verohallinnon KEHA-keskukselle kertapoimintana luovuttamat tiedostot olisivat salassa pidettäviä. Siltä osin kuin tiedostot käsittävät yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja, ne muodostavat setuksen 4 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisen henkilötietorekisterin. Tämän momentin nojalla henkilötietoja olisivat luonnollisen henkilön yksityisliikkeenä (elinkeinonharjoittajana) – eli muuten kuin oikeushenkilömuodossa – harjoittamaa ravitsemisyriyistä koskevat tiedot siltä osin kuin ne eivät ole julkisia. Tällaisia olisivat tiedot ravitsemisliikkeen pankkitilistä, joka yksityisliikkeessä kuuluu luonnollisen henkilölle, sekä yksityisliikkeen kuukausikohtaiset tiedot myyntimääristä, työntekijäluvusta ja palkkasummista.

Tietosuoja-asetuksen mukainen peruste tiedonsaannille edellä mainituista henkilötiedoista olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamalla tavalla lakisääteisen tehtävän hoitaminen ja mainitun kohdan e alakohdan mukaisesti julkisen vallan käyttö.

Koska kyse on tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta henkilötietorekisteristä, sen osalta noudatettaisiin asetuksen edellyttämiä tietosuoja- ja muita menettelyitä. KEHA-keskukselle nimitetyillä tietosuojavastaavalla olisi myös tämän rekisterin osalta tietosuoja-asetuksen 39 artiklassa tarkoitetut tehtävät. Niin ikään rekisteriä koskeva informaatio lisättäisiin KEHA-keskuksen tietosuojasuojaselosteeseen. Ehdotetun pykälän suhdetta tietosuoja-asetukseen käsitellään lähemmin jaksossa 10.6.

13 §. Takaisinperintä. Pykälän *1 momentti* velvoittaa valtionavustuslain (688/2001) 21 §:ää vastaavasti perimään takaisin yritykselle perusteettomasti suoritetun tuen tai hyvityksen.

Selventävän *2 momentin* mukaan takaisinmaksuvelvoite seuraa myös siitä, että tukea on maksettu työntekijästä, jolle yritys ei ole maksanut tuen edellyttämää palkkaa.

Takaisinperittävällä määrällä on *3 momentin* nojalla maksettava korkoa samalla tavalla kuin mitä säädetään valtionavustuslain 24 §:ssä. Koronmaksuvelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaista tilannetta, jossa takaisinmaksun perusteena on muu seikka kuin ravitsemisyrittäjän tahallisuus tai törkeä huolimattomuus tietojen antamisessa tai valtionavustuslain 20 §:n tarkoittama perusteettoman tuen palautus.

Pykälän *4 momentti* takaisin perittäväksi päätetyn määrän viivästyskorosta on samasisältöinen kuin valtionavustuslain 25 §.

Pykälän *5 momentti* mahdollistaa takaisinperinnästä luopumisen kohtuuserusteisesti samankaltaisten seikkojen nojalla kuin mitä säädetään valtionavustuslain 26 §:ssä.

Erityiseksi määräajaksi takaisinperintäpäätöksen tekemiselle säädetään *6 momentissa* kaksi vuotta siitä lukien, kun viranomaisen tietoon on tullut takaisinperintää tai tuen taikka hyvityksen maksamisen lopettamista edellyttävä seikka. Määräaika on sama kuin mitä säädetään valtionavustuslain 29 §:n 1 momentissa.

Lisäksi mahdollisuus takaisinperintää vanhenee lopullisesti *7 momentin* säätämässä 10 vuoden määräajassa, joka lasketaan tuen tai hyvityksen maksamisesta lukien. Säännös vastaa valtionavustuslain 29 §:n 2 momenttia.

14 §. Tuen ja hyvityksen määrään perustuva rajoitus varojenjaolle. Pykälään ehdotetaan viittaussäännöstä kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 8 §:n 2 momenttiin, jota vastaavasti osakeyhtiönä tai muussa mainitun lainkohdan tarkoittamassa oikeushenkilömuodossa toimiva ravitsemisyritys ei saisi käyttää saamansa hyvityksen määrää varojenjako. Rajoitus kohdistuisi varojenjako tilikaudelta, joka on kulumassa rajoitusvelvoitteen aikana. Jos ravitsemisyrittäjän tilikausi on esimerkiksi kalenterivuosi, niin rajoitus on otettava huomioon vuoden 2020 tilinpäätöksen nojalla tehtävässä varojenjako päätöksessä keväällä 2021.

Pykälän tarkoittaman varojenjakorajoituksen ravitsemisyritys voisi kuitenkin välttää suorittamalla tuen tai hyvityksen täysimääräisenä takaisin valtiolle. Tämä suoritus olisi tehtävä ennen tilinpäätöksen vahvistamista, jotta se olisi tehokas. Koska harkintavalta jää ravitsemisliikkeelle itselleen, ei varojenjakorajoitusta voitaisi pitää perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan vastaisena etenkin, kun ehdotettu säännös kohdentuu yksinomaan rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeen laadittavaan tilinpäätökseen.

15 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Uudelleen työllistämisen tuen ja toimintarajoitukseen perustuvan hyvityksen myöntäminen ja maksaminen ovat hallintomenettelyä, jossa tukeudutaan myös valtionavustuslakiin. Pykälän mukaan sovellettavaksi tulevat seuraavat viimeksi mainitun lain säännökset: 9 § avustuksen hakemisesta, 10 § valtionavustuksen hakijan selvittämismenettelyistä, 14 § avustuksen saajan tiedonantovelvollisuudesta, 15 § viranomaisen valvontatehtävistä, 16 § tarkastusoikeudesta, 17 § tarkastuksen suorittamisesta, 18 § virka-avusta, 19 § maksatuksen keskeytyksestä ja 20 § valtionavustuksen palauttamisesta.

16 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälässä asetetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) lain tarkoittamaksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi. KEHA-keskus myöntäisi ja maksaisi tämän lain 2 ja 3 luvuissa tarkoitetut hakemukseen perustuvat tuet ja hyvitykset. Työ- ja elinkeinoministeriö olisi KEHA-keskusta rajoitetumpi toimivalta päättää hyvitysten myöntämisestä hakemusta 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. KEHA-keskus vastaisi myös tässä laissa tarkoitettujen tukien ja hyvitysten takaisinperinnästä.

17 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain voimaan saattaminen edellyttää, että Euroopan komissio on hyväksynyt lakiehdotukseen sisältyvät valtiontuet. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain voimaan saattaminen edellyttää, että Euroopan komissio on hyväksynyt lakiehdotukseen sisältyvät valtiontuet. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

9 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 III lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

10 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

10.1 Perustuslain 23 § ja ravitsemisliikkeen toiminnan rajoittaminen

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (153/2020) väliaikaisessa 3 a §:ssä veloitetaan pitämään ravitsemisliike siihen kuuluvine sisä- ja ulkotiloineen suljettuina asiakkailta ulosmyyntiä ja henkilöstöravintolatoimintaa lukuun ottamatta. Mainittu laki säädettiin perustuslain 23 §:n nojalla tavallisen lain säätämisyksessä.

Perustuslain 23 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan ”[p]erusoikeuksista voidaan säätää lailla - - sellaisia tilapäisiä poikkeuksia, jotka ovat välttämättömiä Suomeen kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen samoin kuin muiden kansakuntaa välittömästi uhkaavien, laissa säädettyjen poikkeusolojen aikana.” Kyseessä oli ensimmäinen kerta kun perustuslain 23 §:ää käytetään tällä tavoin.

Perusoikeusrajoituksilta edellytetään – paitsi tilapäisyyttä ja välttämättömyyttä – myös oikeasuhtaisuutta (PeVM 25/1994: ”Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia”). Perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan oikeasuhtaisuuden vaatimus edellyttää kohtuullista kompensointiä. Tiettyyn alaan kohdistuvia lainsäädännön muutoksesta johtuvia kielteisiä

vaikutuksia on joissain tilanteissa ollut syytä lieventää tai lieventämistä on ainakin ollut harkittava (PeVL 22/2013 vp; ks. myös arvottomaksi käyvän omaisuuden korvaaminen elinkeinon-toiminta kiellettyä PeVL 18/2013). Kohtuullisen kompensaation vaatimus liittyy myös siihen, että perustuslain säätämisyjärjestyksessä normaalisti säädettävä kieltä tulee poikkeuksellisesti voimaan niin nopeasti, ettei toiminnanharjoittaja ole voinut varautua siihen.

10.2 Perustuslakivaliokunnan kannanotot ja eduskunnan lausuma ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisesta

10.2.1 Kannanotot ja lausuma

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta totesi asiasta seuraavaa (PeVL 7/2020 vp): ”Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta merkitystä on myös sillä, millaisia mahdollisuuksia elinkeinonharjoittajalla on sopeuttaa toimintaansa lainsäädännön muutoksiin. Valiokunta on tältä kannalta tarkastellut esimerkiksi siirtymäaikoja koskevaa sääntelyä (ks. esim. PeVL 18/2013 vp, s. 3/II). Nyt ehdotettavan sääntelyn on ymmärrettävästi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Lisäksi ravitsemisliikkeiden toiminnassa on tosiasiallisesti jo tapahtunut merkittäviä muutoksia ihmisten käytöksen ja viranomaissuositusten vuoksi. Ottaen huomioon nyt ehdotetun sääntelyn poikkeuksellisen huomattavat vaikutukset ja vaikutusten äkillisyys perustuslakivaliokunta pitää välttämättömänä, että lailla säädetään sekä 3 a §:n mukaisen kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille.”

Lakia säätäessään eduskunta hyväksyi seuraavat lausumat (EV 14/2020 vp):

- ”1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuuden suojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken.”
- ”2. Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.”
- ”3. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii ravintolaelinkeinon sisäisen kilpailutilanteen reiluuudesta ja kilpailullisuudesta poikkeussääntelyn aikana ja sitä purettaessa.”
- ”4. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet toteuttaa vastainen poikkeustilan ja tämän lainsäädännön purku tavalla, joka mahdollistaa alueellisen porrastamisen siinä tapauksessa, että infektio-tilanne sen sallii.”

Muutetun lain nojalla annettua valtioneuvoston asetusta arvioidessaan perustuslakivaliokunta viittasi eduskunnan lausumaan ja totesi seuraavaa (PeVM 10/2020 vp): ”Eduskunta hyväksyi talousvaliokunnan mietinnön (TaVM 5/2020 vp) perusteella lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuuden suojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken (EV 14/2020 vp).”

Perustuslakivaliokunta katsoi arvioidessaan lakiehdotusta majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:ksi, että ehdotetun sääntelyn poikkeuksellisen huomattavat vaikutukset ja vaikutusten äkillisyys huomioiden oli välttämätöntä, että lailla säädetään sekä 3 a §:n mukaisen kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille (PeVL 7/2020 vp, s. 5). Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeuksiin olennaisesti puuttuva luonne perustuslakivaliokunta toisti aiemman kantansa ja korosti edelleen sekä kohtuullisen kompensoimisen että vaikutuksia lieventävien järjestelyiden säätämistä viivytyksettä.

10.2.2 Lakiesityksen suhde eduskunnan lausumaan

Ehdotettu lakiesitys on tarkoitettu vastaukseksi eduskunnan edellä siteerattujen 1. ja 2. lausumien mukaiseen toimeksiantoon. Lain 3 luvun tarkoittama toimintamalli on omiaan tuottamaan jokaiselle rajoitusvelvoitteen alaiselle ravitsemisyriykselle kohtuullisen hyvityksen niistä kustannuksista, jotka juoksevat yritykselle rajoitusvelvoitteen aikana. Kyse ei ole täydestä korvauksesta. Ravitsemisyriykset ovat voineet sopeuttaa henkilöstökustannuksiaan turvautumalla lomautuksiin ja irtisanomisiin samoin kuin keskeyttää raaka-ainehankintansa sekä lykätä suunnittelemaansa investointeja.

Hyvitys on perustettu arvioon joustamattomista välittömistä kustannuksista. Nämä koostuvat muun muassa tilavuokrista sekä lvi- ja sähkömaksuista, jotka kertyvät yritykselle jatkuvasti, rajoitusvelvoitteesta huolimatta. Yritys ei lähtökohtaisesti voi sopeuttaa näitä toiminnan supistumista vastaavasti, toisin kuin aine- ja tarvikemenojaan ja palkkakustannuksia sekä investointejaan.

Kohtuullinen kuukausikohtainen hyvitysosuus esitetään säädettäväksi yhden miljoonan euron määräiseen myyntiin asti 15 prosentiksi perustuen kuluvan vuoden tammi- ja helmikuun myynnin keskiarvoon. Miljoonan euron ylittävälle osuudelle hyvitysosuus olisi viisi prosenttia. Vuokran ja muiden ”joustamattomien” menojen osuus riippuu asianomaisesta yrityksestä. Jos nämä vastaavat esimerkiksi 30 prosenttia myynnistä, kattaa 15 prosentin hyvitys siitä puolet, Mainittu 30 prosenttia on valmistelussa käytössä olleiden tietojen perusteella arvioitu tyypilliseksi vuokrien ja muiden joustamattomien välittömien kustannusten osuudeksi. Selvää on, että ravitsemisyriysten joukossa on niitä, joilla joustamattomien erien osuus on 30 prosenttia pienempi mutta vastaavasti toisilla se on suurempi. Kysymys on viime kädessä arvionvaraisesta valinnasta.

<i>Ravitsemisyriykset – Osuus liikevaihdosta (%)</i>	
aine- ja tarvikekäyttö (raaka-aineet)	33 %
palkka- ja henkilöstösivukulut	29 %
vuokrat	11 %
muut kulut	21 %
käyttökate	6 %
yhteensä	100 %
(lähde: Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry)	

Kohtuullinen hyvitysosuus jyvitetään kullekin yritykselle erikseen perustuen rajoituksen sille aiheuttaman todellisen myynnin supistumisen perusteella huhtikuussa 2020. Jos esimerkiksi yrityksen myynti tammi-helmikuussa 2020 oli keskimäärin 100 000 euroa/kk, mutta laski huhtikuussa 25 000 euroon, – tarkoittaen toiminnan supistumista 75 %:lla (so. kerroin 0,75) – hyvitysosuus on 15 % * (100 000 euroa – 25 000 euroa) eli 11 250 euroa. Jos rajoitus jatkuu toukokuun loppuun asti, sama määrä, 11 125 euroa, suoritetaan myös toukokuulta.

Yhtä miljoonaa euroa suuremman myynnin osalta hyvitysosuus laskisi 5 prosenttiin. Tämän ehdotuksen (”leikkurisääntö”) perusteluita käsitellään jaksossa 10.4.2.

Toisaalta eduskunnan 2. lausuman mukaisesti lakiesityksen 2 luvuksi ehdotetaan toimintamallia, jonka mukainen tuki uudelleen työllistämiseen olisi 1 000 euroa kutakin tuen piiriin luettavaa työntekijään kohden. Tukea maksettaisiin työntekijästä, jolle yritys maksaa palkkaa yhteensä vähintään 2 500 euroa rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta. Tukea olisi mahdollista saada enintään siitä työntekijämäärästä, joka yrityksellä oli laskennallisesti kokoaikaisessa työsuhteessa helmikuussa 2020.

10.3 Lakiehdotuksen merkitys perusoikeuksien kannalta: elinkeinovapaus, omaisuuden suoja ja työllistämismenot

Perustuslakivaliokunta katsoi edellä mainitussa lausunnossaan, että sen silloin käsitellyssä ollut lakiehdotus merkitsi tietyn elinkeinon harjoittamisen kieltämistä lähes kokonaan määräajaksi ja siten hyvin voimakasta puuttumista perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapautteen. Niin ikään sääntely rajoittaa ravintolatoiminnan harjoittajien perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua omaisuuden suojaa. Koska ravitsemisyriyten kiinnipitovelvoite on omiaan lisäämään lomautuksia ja irtisanomisia ravintola-alalla, on nyt käsillä oleva lakiehdotus merkityksellinen myös perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle osoitetun työllisyyden edistämisen velvollisuuden kannalta.

10.4 Lain soveltamisalan rajautuminen – yhdenvertaisuus ja kompensaation kohtuullisuus

10.4.1 Ravitsemisalalan toimenpiteiden suhde muihin toimialoihin

Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä myönnettäessä lailla oikeuksia ja etuja. Kyse on siten merkityksellisestä asiasta myös perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuussääntelyn kannalta. Lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi vain yksittäistä toimialaa, ravitsemisalaa, koskevasta erityisestä kompensaatiosta ja muista toimenpiteistä. Ottaen huomioon hallituksen eri toimenpiteiden vaikutukset useille toimialoille on varmistuttava yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Tältä osin merkityksellistä on, että perustuslakivaliokunta kiinnittää edellä tarkoitetuissa kannanotoissaan nimenomaisesti huomiota ravitsemisalalan rajoitussääntelyn ”poikkeuksellisen huomattaviin vaikutuksiin” ja ”vaikutusten äkillisyyteen”. Näitä seikkoja on pidettävä riittävänä perusteena sille, että nyt ehdotetun lakiesityksen tarkoittamat toimenpiteet kohdistetaan nimenomaisesti rajoitusten kohteena olevalle ravintola-alalle.

Muiden toimialojen yritykset eivät ole vastaavan lakimääräisen rajoituksen alaisia, vaikka koronaepidemia vaikuttaa olennaisesti niihinkin. Lainsäätäjä ei ole velvoittanut niitä keskeyttämään toimintaansa. Tämä on oikeudellisesti ratkaiseva ero ravitsemisyriyksiin nähden.

Oikeasuhtaisuusarvioinnin kautta on lakiesityksessä kuitenkin otettu huomioon myös koronaepidemian vaikutus kaikkeen yritystoimintaan, toimialasta riippumatta, samoin kuin yleiset

tukitoimet kompensaaion kohtuullista tasoa määritettäessä. Tavoitteena kompensaatiotason asettamisessa on siten ollut, että kohtuullisuus perustettaisiin siihen erityiseen rasitukseen, joka lakisääteisellä rajoitusvelvoitteella on ollut – muista yrityksistä poiketen – juuri ravitsemisyri-tysten maksukykyyn. Tätä kuvataan edellä jaksossa 10.2.2.

Tästä lakiesityksestä erillisenä on parhaillaan valmisteilla ehdotus yritysten yleiseksi kannatta- vuustueksi. Yhdenvertaisuuden kannalta hyväksyttävänä on pidettävä sitä, ettei yleistä kannat- tavuustukea voitaisi myöntää ravitsemisyrietykselle siltä osin kuin sen tämän lain mukaisena ra- joitushyvityksenä ja uudelleentyöllistämistukena saama suoritus olisi yleistukea suurempi.

10.4.2 Ravitsemisyrietysten keskinäinen yhdenvertaisuus

Ehdotetun lain 2 luvussa tarkoitettu tuki uudelleen työllistämiseen, 1 000 euroa kutakin tuen piiriin luettavaa työntekijään kohden, on sama kaikille ravitsemisyrietyksille. Tukea maksetta- siin työntekijästä, jolle yritys maksaa palkkaa yhteensä vähintään 2 500 euroa rajoitusvelvoit- teen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta. Tukea olisi mahdollista saada enintään siitä työntekijämäärästä, joka yrityksellä oli laskennallisesti kokoaikaisessa työsuhteessa helmi- kuussa 2020. Uudelleentyöllistämisen tukea koskeva ehdotus täyttäisi näin yhdenvertaisen koh- telun vaatimuksen.

Ehdotetun 3 luvun tarkoittama kohtuullinen hyvitysosuus joustamattomista kustannuksista on lähtökohtaisesti 15 prosenttia, kuten jaksossa 10.2.2 kuvataan. Hyvityksen taso kuitenkin muut- tuisi yksiportaisesti yrityskoon kasvaessa. ”Leikkurisäännön” myötä hyvitysosuus olisi kuukau- simyynnistä 5 prosenttia yhden miljoonan euron raja-arvon ylittävältä osalta.

Myönnettäessä tiettyyn ryhmään kuuluville yrityksille lakisääteisesti etuja, kuten ehdotettua hy- vitystä ravitsemisyrietyksille, lähtökohtana on niiden keskinäinen yhdenmukainen kohtelu pe- rusoikeutena. Jos etuuden suuruus johdetaan tietystä tunnusluvusta, kuten lakiesityksen kuu- kausimyyntiluvusta, niin kunkin yrityksen tulee lähtökohtaisesti saada etua sen mukaan, mikä on sitä koskevan tunnusluvun arvo. Tästä lähtökohdasta poikkeaminen edellyttää yleisesti hy- väksyttävää perustetta.

Ehdotettua leikkurisääntöä pidetään esityksessä hyväksyttävänä sekä skaalaedun että neuvotte- luvoiman perusteella. Mitä enemmän ravitsemisyrietyksellä on myyntiä, sitä enemmän siitä jää katetta esimerkiksi toimitilan kutakin vuokraneliötä kohden. Samalla yritys käy sopimuskump- panilleen kuten vuokranantajalleen entistä merkittävämmäksi. Toisin sanoen yritys on vahvassa asemassa neuvottelemaan vuokransa alemmalle tasolle koronaepidemian ajaksi. Tätä skaalaetua ja neuvotteluvoimaa ei ole pienillä yrityksillä.

Lakiesityksen tarkoittama hyvitysleikkuri ehdotetaan asettavaksi rahamääräisesti sangen korke- alle eli yhden miljoonan euron tasolle (laskettuna vertailukohtana olevasta tammi-helmikuun keskimyynnistä), jotta sitä voitaisiin pitää hyväksyttävänä yhdenvertaisuuden kannalta. Tällai- seen myyntiin yltävää ravitsemisyrietyttä voidaan pitää vuokranantajalleen niin merkitykselli- senä, että ravitsemisyrietyksellä on tosiasiallinen mahdollisuus neuvotella vuokratason alentami- sesta rajoitusvelvoitteen ajaksi.

Kynnysarvon ylittävän myynnin suhteen hyvitysosuus olisi kolmasosa eli prosentuaalisesti 5 %. Kuitenkin leikkurisäännön piiriin kuuluvallakin ravitsemisyrietykselle kynnysarvon alittuessa hyvitys on 15%. Näin ollen ravitsemisyrietykset saavat koostaan riippumatta yhtäläisen 15 % hyvitysosuuden, kun tarkastellaan sitä vertailuluvun perustana oleva tammi-helmikuun myyn- tiä, joka on ollut enintään yhden miljoonan euron määräinen.

10.5 Hyvityksen suorittaminen joukkoajona ja intressi tulla kuuluksi

Ehdotetun lakiesityksen 9 §:n 1 momentti mahdollistaisi hyvityksen suorittamisen tietoteknisenä joukkoajona, jolloin hakemusmenettely ei olisi tarpeen. Menettely on tarkoitettu nopeuttamaan merkittävästi likviditeetin saamista sellaisten ravitsemisyritysten käyttöön, joista viranomaisella on kuukausimyyntitiedot ja muut hyvityksen maksamiseen tarvittavat tiedot. Näin voitaisiin mahdollisesti suorittaa joukkomaksatus lukuisille yrityksille kerrallaan.

Kyse on ravitsemisyriksille myönteisestä toimenpiteestä, jossa ei ole toista asianosaista. Lain 6 ja 7 §:ssä lisäksi säädetään tarkkarajaisesti ja täsmällisesti hyvityksen laskentakaavasta tavalla, joka on ymmärrettävä ravitsemisyriksistä pitävälle elinkeinonharjoittajalle. Kaava on julkinen. Siten yrityksellä ei olisi hallintolain 34 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisesti välitöntä intressiä tulla kuuluksi asiassa ennen maksatusta.

Kyse ei ole algoritmiin perustuvista tai muutoin automatisoiduista yksittäispäätöksistä, jossa kaikki asiankäsittelyn ja päätöksenteon vaiheet toteutettaisiin ilman luonnollisen henkilön myötävaikutusta. Lakiesityksen tarkoittama viranomaisen tekisi aina kunkin yrityksen sisällyttämisestä joukkomaksatukseen nimenomaisen päätöksen. Siten menettely ei estäisi virkavastuuta koskevien perustuslain säännösten tarkoituksen toteutumista (Vrt. PeVL 7/2019 vp, jakso: Automatisoidut yksittäispäätökset).

Sovelltaviksi tulevat myös niin hallintolain säännökset oikaisusta kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain muutoksenhakusäännökset, kuten jäljempänä 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Hyvän hallinnon vaatimukset ja asianosaisen oikeusturva eivät siten vaarantuisi.

10.6 Henkilötietojen suoja

10.6.1 EU:n tietosuojasetuksen merkitys

Lakiesityksen tarkoittamana viranomaisena KEHA-keskus on velvollinen tekemään päätökset ja maksusuoritukset ravitsemisyrikselle uudelleentyöllistämisen tuesta samoin kuin rajoitusvelvoitteeseen perustuvasta hyvityksestä. Tämän tehtävän hoitamisen kannalta on välttämätöntä tiedonsaanti Verohallinnolta 12 §:n perusteluissa kuvatulla tavalla.

Osa ehdotetun 12 §:n tarkoittamista tiedoista on julkisia, kuten yrityksen nimi ja ly-tunnus. Pankkitilinumero on yleisen tietosuojasetuksen (2016/679; *tietosuoja-asetus*) tarkoittama henkilötieto silloin, kun ravitsemisyriksistä harjoitetaan yksityisliikkeenä eikä yhtiönä tai muussa oikeushenkilömuodossa. Koska yksityisliike ei ole sen harjoittajana toimivasta luonnollisesta henkilöstä erillinen oikeushenkilö, kuuluu tilitieto tietosuojasetuksen 4 artiklan 1 alakohdassa mukaisiin henkilötietoihin. Sama koskee yksityisliikettä koskevia arvonlisäverotietoja.

Tietosuojasetus säättää tyhjentävästi lailliset perusteet henkilötietojen käsittelylle. Ehdotetussa 12 §:ssä on kyse asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua perusteesta eli siitä, että käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi samoin kuin mainitun kohdan e alakohdan tarkoittamasta julkisen vallan käytöstä. Pykälän tarkoittamaa tiedonanto-oikeutta on pidettävä myös mainitun artiklakohtaan d alakohdan mukaisena käsittelynä rekisteröidyn eli ravitsemisliikettä harjoittavan luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi. Lakiesityksen mukainen tuki ja hyvitys saattavat olla hänen elannonleen niin tärkeitä, että ne täyttävät kriteerin elintärkeästä edusta.

10.6.2 Ehdotuksen suhde erityisten henkilötietoryhmien käsittelyvaatimukseen

Tietosuoja-asetuksen 9 artikla kieltää lähtökohtaisesti sellaisten

- henkilötietojen käsittelyn, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mieltäpitäviä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä
- geneettisten tai biometristen tietojen käsittelyn henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittelyä.

Artiklan tarkoittamia erityisiä henkilötietoja ei sisälly miltään osin ehdotetussa 12 §:ssä tarkoitettuun tietojen luovutukseen.

10.6.3 Tietosuojariskien hallinta tietojen luovutuksessa ja säilytyksessä

Ehdotetun lain tarkoituksen toteuttamiseksi on tarpeen luovuttaa yritystietoja viranomaiselta toiselle, Verohallinnolta KEHA-keskukselle. Näitä tietoja ei luovuteta eteenpäin yksityiselle taholle eikä käytetä muuhun tarkoitukseen. Verohallinto koostaa 12 §:ssä määritellyt tiedot lainkohdan perusteluissa esitetyllä tavalla yhtenä tai useampana kertapoimintana.

KEHA-keskus saisi ehdotetun 12 §:n nojalla Verohallinnolta 3 §:ssä tarkoitettua tuen valvonnassa tarvittavat ravitsemisyrittäjien palkkatiedot. Yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen peruste tiedonsaannille palkoista henkilötasolla olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamalla tavalla lakisääteisen tehtävän hoitaminen, mainitun kohdan e alakohdan mukaisesti julkisen vallan käyttö ja f alakohdan mukainen kolmannen – eli ravitsemisyrittäjien – oikeutetun edun toteuttaminen.

Verohallinnon KEHA-keskukselle kertapoimintana luovuttamat tiedostot olisivat salassa pidettäviä. Siltä osin kuin tiedostot käsittävät tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja, ne muodostavat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisen henkilötietorekisterin. Ehdotetun 13 §:n perusteluissa esitetyllä tavalla työntekijöiden palkkatietojen ohella henkilötietoja olisivat luonnollisen henkilön yksityisliikkeenä – eli muuten kuin oikeushenkilömuodossa – harjoittamaa ravitsemisyrittäjistä koskevat tiedot siltä osin kuin ne eivät ole julkisia. Tällaisia olisivat tiedot ravitsemisliikkeen pankkitilistä, joka yksityisliikkeessä kuuluu luonnollisen henkilölle, sekä yrityksen kuukausikohtaiset tiedot myyntimääristä, työntekijäluvusta ja palkkasummista.

Koska kyse on tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta henkilötietorekisteristä, sen osalta noudatettaisiin asetuksen edellyttämiä tietosuoja- ja muita menettelyitä. KEHA-keskukselle nimitetyllä tietosuojavastaavalla olisi myös tämän rekisterin osalta tietosuoja-asetuksen 39 artiklassa tarkoitettu tehtävä. Niin ikään rekisteriä koskeva informaatio lisättäisiin KEHA-keskuksen tietosuojasuojaselosteeseen.

Vaikka tämän rekisterin sisältämiä henkilötietoja ei ole saatu siihen merkityiltä luonnollisilta henkilöiltä vaan Verohallinnolta, ei KEHA-keskus ole velvollinen informoimaan heitä rekisteröinnistä 14 artiklan mukaisesti, sillä tietojen hankinta perustuu mainitun artiklan 5 kohdan c alakohdan poikkeussäännöksen tarkoittamalla tavalla KEHA-keskusta koskevaan lakiin eli ehdotetun lain 12 §:ään. Rekisteriin merkityillä luonnollisella henkilöllä olisi kuitenkin aina tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukainen oikeus saada vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään sekä muut mainitun artiklan tarkoittamat tiedot.

Ehdotetun 16 §:n nojalla työ- ja elinkeinoministeriö tekisi hallintopäätöksen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua hyvitysten suorittamisesta ja siihen sisällytettävien yritysten hyvityksistä. Päätös perustuisi yksityisliikkeen muodossa harjoitettujen ravitsemisliikkeiden osalta edellä tarkoitettua henkilötietorekisterin tietoihin. Tietoturvallisuuden varmistamiseksi nämäkin päätökset säilytettäisiin KEHA-keskuksessa ministeriön lukuun.

10.7 Lakisääteisyysvaatimus

Perustuslakivaliokunnan edellä selostettujen kannanottojen mukaan ravitsemisyriyksille lakisääteisesti asetetun toimintarajoituksen aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensatiosta ja vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä tulee säätää ”lailla”. Nyt käsillä olevassa esityksessä rajoitusvelvoitteeseen perustuvasta kohtuullisesta hyvityksestä samoin kuin uudelleen työllistämisen tuesta säädettäisiin valiokunnan kannanoton mukaisesti nimenomaan lailla.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Asiassa pidetään kuitenkin suotavana hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jonka harjoittaman ravitsemisliikkeen (*ravitsemisyriys*) toimintaa on rajoitettu väliaikaisesti majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 3 a §:n 1 momentin nojalla (*rajoitusvelvoite*).

2 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on turvata edellytysten säilyminen ravitsemisyriyksen harjoittamiselle rajoitusvelvoitteesta huolimatta.

2 luku

Uudelleentyöllistämisen tukeminen

3 §

Uudelleentyöllistämisen tuki

Uudelleentyöllistämisen tuki on tarkoitettu rajoitusvelvoitteen alaisille ravitsemisyriyksille työntekijöiden uudelleentyöllistämiseen koronaepidemian aiheuttamien poikkeusolojen alkamista vastaavalle tasolle.

Tuki myönnetään tilapäisistä puitteista valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkessä covid-19-epidemiassa annetun komission tiedonannon C(2020) 1863 mukaisena väliaikaisena valtiontukena.

4 §

Tuen myöntämisen edellytykset ja määrä

HE 67/2020 vp

Uudelleentyyllistämisen tukea voidaan myöntää ravitsemisy yritykselle, joka ei ole ollut 31 päivänä joulukuuta 2019 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys.

Uudelleentyyllistämisen tuen määrä on 1 000 euroa kustakin työntekijästä, jolle tuen saaja maksaa rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta palkkaa vähintään 2 500 euroa. Tukea voidaan myöntää kuitenkin enintään siitä määrästä työntekijöitä, joka vastaa yrityksen helmikuulta 2020 työsuhteessa oleville työntekijöilleen maksamien palkkojen yhteismäärää jaettuna luvulla 2 500. Edellä tarkoitettu osamäärä pyöristetään lähimpään kokonaislukuun. Tuki voidaan myöntää ja maksaa ennakkoon edellyttäen, että yritys sitoutuu maksamaan palkkaa tuen perusteena oleville työntekijöille siten kuin edellä tässä momentissa säädetään.

Tukea ei myönnetä niistä työntekijöistä, joiden palkkauskustannuksiin ravitsemisy yritykselle on myönnetty muuta valtiontukea rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalle tai osalle tästä ajasta.

Ravitsemisy yritys voi hakea uudelleentyyllistämisen tukea yhden kerran. Hakemus tuen saamiseksi tulee jättää toimivaltaiselle viranomaiselle viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tehdä päätös tuen myöntämisestä 31 päivään joulukuuta 2020 mennessä.

3 luku

Toiminnan rajoitusten hyvittäminen

5 §

Kohtuullinen hyvitys rajoitusvelvoitteesta

Tässä luvussa säädetään ravitsemisy yritykselle rajoitusvelvoitteesta aiheutuvien joustamattomien välittömien kustannusten kohtuullisesta hyvityksestä. Hyvitys myönnetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b kohdan mukaisena tukena, joka on tarkoitettu luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi.

6 §

Hyvityksen peruste ja enimmäismäärä

Ravitsemisy yritykselle myönnetään hyvitystä niiltä kalenteripäiviltä, jotka sisältyvät rajoitusvelvoitteen tarkoitamaan ajanjaksoon (*rajoituspäivä*).

Hyvityksenä suoritetaan enintään 500 000 euroa. Jos rajoitusvelvoite kestää kahta kuukautta lyhemmän ajan, edellä mainitusta enimmäismäärästä suoritetaan rajoituspäiviä vastaava osuus.

Hyvityksen määrittäminen perustetaan ravitsemisy yrityksen arvonlisäveroilmoitusten tietoihin myynnistä vuoden 2020 tammi- ja helmikuulta sekä huhtikuulta. Jollei yritys sovelle kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäveroilmoitamisessaan, sen tulee todentaa muulla tavalla myynnit tässä momentissa mainituilta kuukausilta.

7 §

Rajoitukseen perustuvan hyvityksen laskenta

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu hyvitys lasketaan tässä pykälässä säädetyllä tavalla.

Vuoden 2020 tammikuun ja helmikuun euromääräisten myyntien keskiarvo on vertailukohta hyvityksen laskennalle (*vertailuluku*).

Jos vuoden 2020 huhtikuun myynti on 2 momentissa tarkoitettua vertailulukua pienempi, ravitsemisyritys on oikeutettu hyvitykseen. Hyvitys suhteutetaan tässä momentissa tarkoitettun erotuksen mukaiseen toiminnan supistumiseen.

Ravitsemisyritykselle määritetään vertailuluvusta euromääräinen osuus (*hyvitysosuus*), joka on:

- 1) 15 prosenttia enintään yhden miljoonan euron määräisestä vertailuluvusta; ja
- 2) viisi prosenttia siitä vertailuluvun määrästä, joka on yhtä miljoonaa euroa suurempi.

Hyvitys kultakin rajoituspäivältä määräytyy seuraavassa järjestyksessä:

- 1) 3 momentissa tarkoitettu erotus jaetaan vertailuluvulla (*toiminnan supistumiskerron*);
- 2) toiminnan supistumiskertoimella kerrotaan 4 momentin mukaisesti määräytynyt hyvitysosuus;

- 3) hyvitys kultakin rajoituspäivältä on 2 kohdan tulema jaettuna luvulla 30, joka on vuoden 2020 tammi- ja helmikuun kalenteripäivien kuukausikohtainen keskiarvo.

Sen estämättä mitä edellä tässä pykälässä säädetään, hyvityksenä saadaan suorittaa rajoitusajalta enintään se määrä, mikä tulisi merkittäväksi kirjanpitoasetuksessa (1339/1997) sekä pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1753/2015) säädetyissä tulolaskelmakaavoissa nimikkeeseen liiketoiminnan muut kulut vähennettynä mahdollisesti toiminnan keskeytymisestä suoritettun vakuutuskorvauksen määrällä. Rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeen laadittavassa ravitsemisyrityksen tilinpäätöksessä on esitettävä liiketoiminnan muita kuluja koskevana liitetietona tieto rajoitusajalta kertyneestä määrästä sekä edellä tarkoitettua vakuutuskorvauksesta. Jos saadun hyvityksen ja vakuutuskorvauksen yhteissumma on edellä tässä momentissa tarkoitettua määrää suurempi, ravitsemisyrityksen on palautettava niiden erotus toimivaltaiselle viranomaiselle ilman aiheutonta viivytystä.

Sen lisäksi mitä tilintarkastuslain (1141/2015) 3 luvun 5 §:ssä säädetään tilintarkastuskertomuksesta, tilintarkastajan on annettava 6 momentissa tarkoitettua ravitsemisyrityksen tilinpäätöstä koskevassa lausunnossaan tieto siitä, onko saadun hyvityksen ja mahdollisesti toiminnan keskeytymisestä saadun vakuutuskorvauksen yhteissumma suurempi kuin mitä 5 momentissa säädetään. Jollei ravitsemisyritys ole tehnyt 6 momentin mukaista palautusta toimivaltaiselle viranomaiselle ennen kuin tilintarkastuskertomus annetaan, tilintarkastajan on tehtävä siitä tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n 5 momentissa tarkoitettu huomautus sekä toimitettava tilintarkastuskertomuksensa toimivaltaiselle viranomaiselle ilman aiheutonta viivytystä.

8 §

Hyvityksen hakeminen

Hakemus hyvityksen saamiseksi tulee jättää toimivaltaiselle viranomaiselle viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020.

9 §

Hyvityksen suorittaminen joukkoajona ja hakemuksesta

Hyvitys voidaan toteuttaa toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä tietoteknisessä joukkoajossa muodostuvina suorituksina niille yrityksille, jotka Verohallinnolle vuoden 2020 huhtikuun ensimmäiseen päivään mennessä ilmoittamansa Tilastokeskuksen tilastoluokan mukaan kuuluvat ravitsemisyrityksiin. Joukkoajoon sisällytettävästä yrityksestä toimivaltaisella viranomaisella on oltava käytettävissään 12 §:n 1-4 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Toimivaltainen viranomainen voi päättää suorittaa hyvityksestä yhden tai useamman osuerän ravitsemisyriyten likviditeettiilanteen helpottamiseksi ennen kuin tieto vuoden 2020 huhtikuun arvolisäveroilmoituksen mukaisesta myynnistä on toimivaltaisen viranomaisen käytettävissä. Osueränä suoritetaan enintään yhden kuukauden hyvitysosuutta vastaava määrä. Suoritettu osuerä vähennetään hyvityksen lopullisesta suorituksesta.

Sellaiselle hyvitykseen oikeutetulle ravitsemisyriykselle, joka ei täytä 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä yrityksen sisällyttämiseksi joukkoajoon, toimivaltainen viranomainen suorittaa hyvityksen ja mahdollisen osuerän yrityksen hakemuksesta. Tällaisen yrityksen tulee esittää hakemuksessaan hyvityksestä päättämiseksi ja sen maksamiseksi välttämättömät tiedot.

Mitä 3 momentissa säädetään, koskee myös yritystä, joka kuuluu tämän lain soveltamisalan ravitsemisyriyksiin sen Verohallinnolle ilmoittamasta muusta toimialaluokasta huolimatta.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ravitsemisyriykselle, joka on hakenut valtiolta koronaepidemiaan perustuen muuta kuin 3 §:ssä tarkoitettua tukea, toimivaltainen viranomainen suorittaa hyvityksen vähentämisen tuesta tarpeellisilta osin sekä maksatuksen yrityksen hakemuksesta.

Edellä 5 momentissa tarkoitettun muun myönnetyn tuen määrä vähennetään hyvityksen lopullisesta määrästä.

4 luku

Erinäiset säännökset

10 §

Konkurssi

Konkurssissa oleva ravitsemisyriyys ei ole oikeutettu 3 §:ssä tarkoitettuun tukeen eikä 5 §:ssä tarkoitettuun hyvitykseen.

11 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

12 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaisten kesken

Verohallinto luovuttaa toimivaltaiselle viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä yrityksistä, jotka Verohallinnolle ilmoittamansa Tilastokeskuksen tilastoluokan mukaan kuuluvat ravitsemisyriyksiin, seuraavat tiedot:

- 1) nimi ja osoitetiedot;
- 2) yritys- ja yhteisötunnus;
- 3) Verohallinnon tiedossa oleva tilinumero;
- 4) yrityksen arvonlisäverotustaan varten ilmoittama myynti vuoden 2020 tammi-, helmi- ja huhtikuulta;
- 5) Verohallinnolla olevat tiedot yrityksen maksamista palkoista 3 §:ssä tarkoitettun tuen enimmäismäärän laskemiseksi;

6) Verohallinnolla olevat tiedot yrityksen työntekijöistä ja työntekijöille maksetuista palkoista rajoitusvelvoitteen päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta; sekä

7) muut 3 §:ssä tarkoitetun tuen ja 5 §:n tarkoitetun hyvityksen myöntämiseksi, maksamiseksi ja valvomiseksi välttämättömät tiedot.

13 §

Takaisinperintä

Jos 3 §:ssä tarkoitettua tukea tai 5 §:ssä tarkoitettua hyvitystä on suoritettu ravitsemisyrittäjien antamien virheellisten tietojen perusteella, perusteeton määrä peritään takaisin.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tukea saanutta ravitsemisyrittäjää, joka ei työllistä uudelleen 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tukipäätöksen perusteena olevaa määrää työntekijöitä.

Ravitsemisyrittäjien on maksettava tuen tai hyvityksen maksupäivästä lukien takaisin perittävälle määrälle korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä, jos takaisinperinnän perusteena on ravitsemisyrittäjien tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella antama virheellinen tai puutteellinen tieto tai ravitsemisyrittäjä ei ole palauttanut valtionavustuslain (2001/688) 20 §:n tarkoittamalla tavalla perusteettomasti maksettua tukea.

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään toimivaltaisen viranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

Toimivaltainen viranomainen saa päättää luopua takaisinperinnästä osaksi tai kokonaan, jos sitä on pidettävä kohtuullisena yrityksen taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin, takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös takaisinperinnästä viipymättä ja erityisestä syystä kahden kalenterivuoden kuluessa sen jälkeen, kun toimivaltaisen viranomaisen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla tuen tai hyvityksen maksamisen lopettamiseen taikka takaisinperintään voidaan ryhtyä.

Takaisinperintään ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen tai hyvityksen maksamisesta.

14 §

Tuen ja hyvityksen määrään perustuva rajoitus varojenjaolle

Jollei ravitsemisyrittäjä palauta saamaansa 3 §:ssä tarkoitettua tukea ja 5 §:ssä tarkoitettua hyvitystä valtiolle ennen rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeen laadittavan tilinpäätöksen vahvistamista, niin hyvitykseen sovelletaan, mitä kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 8 §:n 2 momentissa säädetään aktivoituista kehittymenoista.

15 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Edellä 3 §:ssä tarkoitettuun tukeen ja 5 §:ssä tarkoitettuun hyvitykseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain 9, 10 ja 14-20 §:ssä säädetään.

16 §

Toimivaltainen viranomainen

HE 67/2020 vp

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (*KEHA-keskus*) on tämän lain tarkoittama toimivaltainen viranomainen. KEHA-keskus myöntää ja maksaa hakemuksen perusteella 3 §:n tarkoitetun tuen ja 5 §:ssä tarkoitetun hyvityksen. Sen estämättä mitä edellä tässä pykälässä säädetään, työ- ja elinkeinoministeriö tekee päätöksen 9 §:n 1 momentissa tarkoitetulla joukkoajolla suoritettavien hyvitysten myöntämisestä ja maksamisesta. KEHA-keskus vastaa 3 §:ssä tarkoitetun tuen ja 5 §:ssä tarkoitetun hyvityksen takaisinperinnästä siten kuin 13 §:ssä säädetään.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 8.5.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen